

19. maja 1996. Papež Janez Pavel II. moli na Slomškovem grobu v mariborski stolnici.

duhovno

ŽIVLJENJE

Dr. Vital Ašič, podpredsednik ZS, je imel v soboto 29. junija slavnostni govor na praznovanju Dneva slovenske državnosti v Slovenski hiši.
Foto: Marko Vombergar.

Cvetka Kopač, Matevž, Luka in Matej Debevec ter Anica Rode ob orgelski spremljavi prof. Ivana Vombergarja nastopajo na praznovanju slovenskega državnega praznika v Slovenski hiši.

Marjan Loboda, predsednik ZS, je na proslavi 5. obletnice slovenske državne osamosvojitve podelil odličja za leto 1996 pevovodkinji Anki Savelli Gaser ter igralcema in režiserjema Maksu Borštniku (ni na sliki) in Fridu Bezniku.

29. junija 1996. Imenovanje in odprtje Trga republika Slovenija v mestu San Martín v navzočnosti predstavnikom argentinskega in slovenskega družbeno-političnega življenja.

Veleposlanik dr. Janez Žgajnar in občinski tajnik José de Luca odkrivata spomenik na Trgu Republika Slovenija v San Martinu. Foto: Oscar

30. junija 1996. Domobranska proslava v Našem domu v San Justo s sceno Toneta Oblaka. Foto: Marko Vombergar

EMIGRACIJA in POLITIKA

BOŽIDAR FINK

Ob razglasitvi državne samostojnosti je bilo s predsedniškega mesta v slovenskem parlamentu razglašeno, da se je tedaj končala državljanska vojna, že prej, ob prvi slovesnosti v Rogu, pa je bilo v Buenos Airesu povedano, da nimamo več politične emigracije.

Obe izjavi sta bili ob pomembnih trenutkih izrečeni v preveč vznemirjenem razpoloženju. Orožje državljan-ske vojne je utihnilo že davno prej, junija 1991 se je samo umaknil režim, ki ga je vsilila revolucija. A umik je bil le formalen. Prejšnji oblastniki so ostali pretežno na oblasti in obdržali tudi gospodarsko in medijsko moč. Državljanska vojna bo resnično odpravljena šele tedaj, ko bodo odpravljeni njeni učinki. Ne motijo samo simboli in proslave, v skupinsko zavest vdirajo občutki krivic na časti in imetju, ki še daleč niso popravljene.

Tudi izjavo o povojnem zdomstvu je sprejemati s pridržkom. Ali je nekdanj z otoplitvijo razmer v Sloveniji nena-doma zdrknil smisel političnega zdomstva z načelnega področja na zgolj interesno? Ali se je res treba odrekati skupinskemu opozicionalnemu nastopanju, kadar v slovenski politiki ne gre tako, kot se zdi, da bi bilo prav? Ali se morajo zavreči miselni in razpoloženski nagibi, ki so tolike pognali v svet in jim dajali moči, da so ohranjali zavest in gradili institucije, ki jim še nado-meščajo oropano domovino? Ali pa se ni morda politična usmeritev samo preoblikovala in našla novih nagibov in smotrov?

Odkar je človek na zemlji, se je vedno tudi selil. Iskal je boljših življenjskih možnosti za preživetje in napredek, prilaščeval si prazna območja in jih koloniziral, ustanavljal trgovske postojanke, umikal se pred tujimi vdori. Včasih nagibajo k preselitvi skupin in posameznikov verski nagibi, kadar doma ni verske svobode ali je v zavesi poslanstvo za razširjanje nauka in

posredovanje duhovnih dobrin. Posamezniki odhajajo včasih zdoma, tudi množično, da iščejo drugje boljših možnosti za poklicno uveljavljanje, razvijanje znanosti ter umetniško izpopolnjevanje in izražanje. Mnogokrat pa se umikajo v tujino, da si rešijo življenje in se ohranijo do vrnitve v pravičnejše razmere.

Skoraj v vseh primerih je vzrok ali nagib za odselitev politične narave v širšem pomenu. Včasih so notranje-politične razmere take, da ne omogočijo zadovoljivega življenja in napredka, drugič vabijo k izselitvi zunanje-politični interesi.

V ožjem pomenu pa se označuje za politično tista emigracija, ki nastane prostovoljno ali prisiljeno kot opozicija določenemu vladnemu sistemu in ima namen, da iz tujine spodbija idejne temelje domačega režima, opozarja na slabost njegovega vladanja in ponuja boljšo zasnovo družbene ureditve in odnosov ter se morda pripravlja na dejavno pomoč ob vrnitvi.

Taka naj bi bila slovenska emigracija s konca druge svetovne vojne. Ta pojav ni ustrežno imenovati izseljen-

stvo, ker je to ime povezano z izseljevanjem iz ekonomskih razlogov in daje tudi predstavo stanovanjske selitve, pri kateri se dokončno zapusti prebivališče, z vsemi premožninami zasede novo in pozabi na prejšnje.

Ta politična emigracija pa je odhajala v duhu zdomstva. Najprej je bil vojaški umik brez kapitulacije, torej z namenom vrnitve in nadaljevanja bojne kampanje. Neposredni nagib za odhod civilnega prebivalstva je bil strah pred nasiljem revolucionarne oblasti. Politična nagnjenost se je takoj izrazila v pripravljenosti za skupinsko organiziranje dejavnosti, po katerih se je hotela ohraniti razpoloženska navezanost na domovino, pobujati skrb za njeno rešitev in ohraniti volja za vrnitev.

Tako se je bivanje v tujini preusmerilo iz umika v strahu v živ zunanji protest proti totalitarnemu režimu in v edino vidno politično opozicijo. Organizirana emigracija je vso svojo dobo pričevala o domači revoluciji in o nesrečnih nasledkih po njeni prevladi. Zavedala se je, da že njen obstoj vzbuja nemir pri oblastnikih in budi zaupanje potlačenim. Da se emigracija sama ohranja, vedno vzdržuje duhovne in kulturne vrednote. S pluralistično urejenostjo, ob kateri ni manjkalo niti napetosti, pa je hotela dajati zgled, kako živi družba brez prisilnega enoumja. Kolikor je bilo v njenih močeh, je pomagala tudi pri osvobajanju in osamosvajanju Slovenije.

Podoba te emigracije je bila torej izrazito politična. Tudi dejavniki domačih slovenskih oblasti so jo vedno obravnavali po političnih kriterijih. Zapirali so ji meje za prehod oseb in prenos tiskovin. Zaradi odpora do nje je bila cenzurirana zunanja pisemska pošta. Dolgo je bilo sploh prepovedano omenjati emigracijo in njene višje kulturne stvaritve. Slovenska izseljenska matica je ni smela poznati. Diplomatsko-konzularna predstavništva, tudi če je bilo pri njih slovensko osebje, so s pripadniki te emigracije ravna-

la kot s tujimi sovražnimi ljudmi. Edini uradni stik z domovino je bil po cerkveni poti, a še v to se je kdaj hotela vmešavati politika. Tako se je emigracija, kot se je npr. uredila v Argentini, mogla opirati samo nase in se je zato izoblikovala v dokaj zaprto enoto, znotraj katere je bilo čutiti, da v malem, a celotno nadomešča domovino. Razvijal se je v njej občutek samozadostnosti in se morda začel celo neugoden ločitven proces.

S propadom komunističnega vladnega sistema in osamosvojitvijo Slovenije se je položaj povsem spremenil. Slovenija se je odprla navznoter in navzven. Osvobodila se je obsolutizma edine stranke, odprla meje in ponudila možnost, da tudi rojaki iz tujine vsaj nekaj prispevajo k uravnavanju njene usode.

Odnos politične emigracije do Slovenije se je na zunaj v temelju spremenil. Ni več razloga za čelno opozicijo vladnemu sistemu, ki je zdaj pluralističen in imajo državljani v tujini možnost, da vplivajo na sestavo organov oblasti. Vsaj delno so odprta sredstva javnega obveščanja in je svobo-

dno vnašanje duhovnih proizvodov in vračanje nekdanj izobčenih rojakov.

Ali politična emigracija katere koli stopnje zaradi tega nima več smisla in naj se zato odpravi? Tako mislijo tiste sile, ki so jim bili nekdanj in so jim še zdaj v nadlego kritični glasovi iz tujine.

Sprejeti je treba, da ni več razlogov za obstoj politične emigracije v prvotnem, ožjem pomenu. Ali pa je zato treba, da se opusti misel na vsako politično funkcijo, ki jo lahko privzema izseljenstvo in zdomstvo? Ali naj se zdaj njegovo organizirano občestvo celo družbeno razgradi?

Za družbeno organizacijo ne more biti dvoma, da jo je treba po močeh ohranяти in razvijati. Za duhovno, kulturno, izobraževalno, telesnovzgojno, gospodarsko rast je potrebno, da se sile urejeno zbirajo. Vprašanje pa je, kako naj se preusmerja prejšnja politična naravnost. Opustitev vsake kritične sodbe o političnih razmerah v Sloveniji gotovo ne bi bila v prid njemu razvoju. Nasprotovanje, ki je prej izhajalo z zunanje platforme, je zdaj privzelo vlogo notranjega čiščenja. Emigracija, ki sme biti tudi politično

dejstvo, ni več ločena enota in vstopa v slovensko stvarnost, čeprav brez velikih učinkov. Postala je del celotne Slovenije, tudi v širšem političnem pomenu, čeprav ni prejela jasnega privoljenja. Na mesto stroge opozicije je stopilo sodelovanje, ki pa vendar ni v samem pritrjevanju in oddajanju volilnih glasov, marveč je tudi v odkrivanju pomankljivosti in zlorab. Za zdravno vodenje demokratičnega razvoja je treba dopustiti domačo opozicijo, sprejemati pa je tudi zunanjo kontrolo javnih razmer. Ta se dejansko že izraža po strankarski poti, saj imajo več kot ena domača stranka območja in izpostave v tujini.

Ohranjanje prilagojene politične narave emigracije je opravičljivo tudi s tem, da je Slovenija kot nova državna tvorba na prehodu v demokratično družbeno ureditev in tržni sistem ter na poti v tesnejšo skupnost evropskih držav. Če torej slovenska družba šele prehaja v stanje demokratičnosti, je pravično dopustiti tudi emigraciji, da še izraža nezadovoljstvo nad krivičnimi posledicami nekdanjih zlorab in hudodelstev. Tudi sama sme torej biti

Z letošnje spominke domobranske proslave v Slovenski hiši. Po maši poklon pred spomenikom, nato akademija v dvorani.

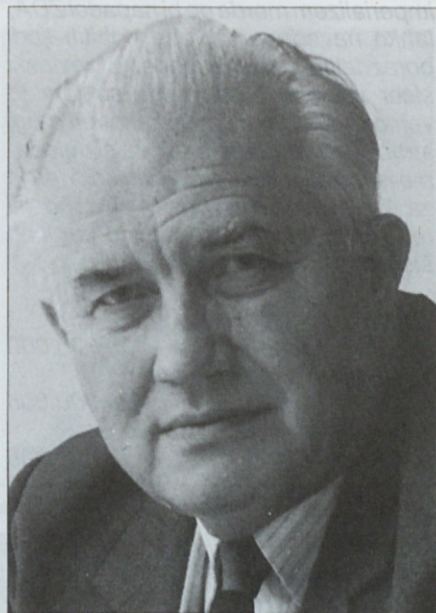
HUDIČ IN BELCEBUB

MARKO KREMŽAR

Znani in ugledni slovenski katoliški pisatelj je pred nekaj meseci napisal, poleg drugih, tudi tele misli: „Medtem, ko izvira nacionalsocializem iz ciničnega pogleda na svet in je teleološko negativen, saj je konceptualno zločinski, izvira socialistična vizija Marksove tradicije iz eshatološkega pogleda na svet... kar pomeni, da je teleološko pozitiven in tako v globalnem sorodstvu in zavezništvu s tremi monoteističnimi verstvi...“ Ko prenese avtor gornjo misel na našo polpreteklo zgodovino, ugotavlja: „Ker pa so se katoličani z belcebubom (kolaboracija s fašizmom in nacizmom) spravili nad domnevnega ali resničnega hudiča (komunizem), so jo skupili od obeh.“

Res. Katoličani, tako kot velika večina Slovencev, „smo jo skupili od obeh“, to je od nacistov in od komunistov. Tega se ni rešila niti večina takih, ki so iz bojazni ali lahkomišelnosti sodelovali, po avtorjevi definiciji, z „domnevnim ali resničnim hudičem“ (komunizmom), bodisi med revolucijo ali po njej.

Ker pisec ni doživel obdobja komunistične revolucije in ker verjame, kar so desetletja učili v domovini nosilci totalitarizma, ne ve, da nismo katoličani nikdar kolaborirali s fašizmom in z nacizmom, ker smo poznali v teoriji in v praksi nevarnost, ki sta jo pomenila ta dva sistema za celotno družbo, posebno pa še za naš narod. Nismo se preventivno vezali z „belcebubom“. Komunisti pa so, kot konkretna organizacija konkretnih ljudi in ne kot kaka eshatološka vizija, pričeli

pobijati Slovence z edinim namenom, da so izzvali revolucijo. Obramba pred nosilci „marksistične eshatologije“ ni pomenila sodelovanja z belcebubom, temveč je bila poizkus konkretnih ljudi, katerih življenja so bila ogrožena, obvarovati sebe in svoje pred napadalcem. Komunistični atentatorji in morilci niso puščali odprtih alternativ. Odpor proti komunizmu je imel kot izhodišče osnovno moralno pravico in dolžnost do samoobrambe (posameznik lahko v izrednih okoliščinah sprejme nase križ mučeništva in marsikdo ga je, vendar prepustiti sebe in svoje družine morilcem, ki

vom v duši“. Z odporom so zavračali samo totalitarnost vladajočega sistema. Usmiljenje do trpeče domovine je zdaj preraslo v ponosno zavest, da vztrajanje in zvestobi ni bilo brezupno, in vse bolj raste politična volja za simbolno in dejavno vraščanje v skupno slovensko stvarnost.

Odrekanje pravice do skupinskega političnega opredeljevanja nekdanjim beguncem in njihovim naslednikom bi pomenilo tudi poseganje v njihovo

prihajajo iz gozdov morit brez vsakih razlogov, nima nobene zveze s krepostjo mučencev). Kdor tega ne verjame, naj le pobrska po podatkih in bo našel imena nad tisoč pomorjenih rojakov, ki so jih komunisti, kljub svojemu „sorodstvu... z monoteističnim verstvi“, pobili, predno je kdorkoli od ogroženih rojakov prijel za orožje. Iz potrebe po samoobrambi se je pričel proces vaških straž, ki ni imel ničesar opraviti s tako ali drugačno kolaboracijo.

Avtorjeva definicija „konceptualno zločinskega nacizma“ popolnoma soupada s krščanskim pogledom na to filozofsko in politično zmoto in predstavlja vsekaror skupno točko med njegovim pisanjem in temle razmišljanjem. Glede komunizma pa je njegova sodba preveč mila. Naj navedemo le nekaj zgodovinskih dejstev.

Dober poznavalec polpretekle zgodovine, ki mu ni mogoče očitati nacističnih nagnjenj Zbigniew Brzezinski pravi s svoji knjigi „Out of control“, da je naše dvajseto stoletje, z do tedaj nepoznano množico politično motiviranih pobojev, iznašlo pojem „megasmrti“ (pridevek „mega“ dobi številko, ko preseže 10 na šesto potenco). Po avtorjevih podatkih je do zdaj, v tem nekoč upanja polnem stoletju, zahtevalo politično nasilje vseh vrst nad 170.000.000 življenj.

Zaradi lažjega pregleda porazdelimo žrtve omenjenega nasilja na tri velike skupine: a) vojaške in civilne žrtve vojn, b) žrtve nacizma in drugih rasizmov, c) žrtve komunizma.

osebnost, saj naj bi s stopnje nosilcev pobud zdrknili na raven trpnih uživalcev skrbi za izseljence.

Zgodovinskih dejstev, ki so bili vzrok za nastanek politične emigracije, torej ni mogoče izbrisati. Tudi zdaj je treba emigraciji priznavati pravico, da organizirano vzpodbuja k delovanju za napredek Slovenije in da njen razvoj spremlja tudi s kritično mislijo. S tem pa ostaja na ravni političnega dejavnika.

v prehodu k bolj svetlemu razpoloženju za sodelovanje in pomoč.

Če se torej vzdržuje stališče, da emigracija ni v trenutku in dokončno prenehala biti politična, je to treba sprejemati z razumevanjem. Politično zdomstvo je bilo dolgo docela odtrgano od domovine, na silo in po svoji volji, ter je ločenost sprejemalo kot žrtev ljubezni. Zdomce je bolelo trpljenje domovine in jih ni nikoli zanašalo, da bi domovino ljubili „s črnim gne-

Med žrtve imperialistično-nacionalnih vojn prišteva avtor poleg padlih v obeh svetovnih vojnah tudi padle in pobite v japonsko-kitajski vojni ter v vseh oboroženih spopadih, vključno v srednji Ameriki, na Koreji in v Vietnamu, prav do „zalivske vojne“. Med žrtve nacizma šteje pomorjene v nemških koncentracijskih taboriščih in drugod, iz rasističnih ali ideoloških razlogov, kot žrtve komunizma pa one, ki so bili pomorjeni med revolucijami ali po njih z namenom vzpostaviti ali utrditi komunistično utopijo.

Na ta način lahko približno ugotovimo, da v tem stoletju izgubilo življenje zaradi

a) vojaških spopadov	88.000.000 oseb
b) nemškega nacizma	17.000.000 oseb
drugih rasizmov	5.000.000 oseb
	22.000.000 oseb

c) komunizma	60.000.000 oseb
Skupno	170.000.000 oseb

Ker pa lahko rečemo, da je zakrivil drugo svetovno vojno nemški nacizem in da bi brez tega povoda japonski imperializem morda ne bi napadel ZDA, lahko navedene milijone pobitih ljudi porazdelimo tudi drugače. Brzezinski sicer pravilno omenja, da so totalno vojno izvajali tako na eni kakor na drugi strani, a je vendarle prav, da si ogledamo isto statistiko tudi pod vidikom, da je za žrtve odgovoren tisti, ki vojno ali revolucijo prične. Gre za isto tragično število pobitih ljudi:

- žrtve prve svetovne vojne in drugih spopadov	50.000.000
žrtve druge svetovne vojne (vključno Hirošima)	38.000.000
neposredne žrtve Hitlerjevega nacizma	17.000.000

žrtve drugih rasizmov	5.000.000
- skupno: posredne in neposredne žrtve nacistične ideologije	60.000.000
- neposredne žrtve komunističnih revolucij in čistk	60.000.000

Skupno število 170.000.000 (sto sedemdeset milijonov) pobitih v tem stoletju predstavlja po Brzezinskem dve tretjini sedanjega prebivalstva ZDA ali celotno prebivalstvo današnje Velike Britanije, Francije in Italije skupaj.

Najpoudarim, da so številke približne, ker točnih najbrž ne bomo nikoli imeli. Neposredne žrtve komunizma pa so zadosti zgovorne, da ne potrebujejo komentarja. Avtorja, ki ga na začetku navajam, bi lahko vprašali, koliko ljudi bi morali pomoriti, da bi po njegovem mnenju postala ideologija, s katero ti svoje zločine opravičujejo, ne le svojevrsten „eshatološki pogled na svet“, temveč, prav tako kot nacizem, zmotna in „konceptualno zločinska“.

Rast XXV, ki je letos zaključila SSTRMB in obiskala Slovenijo, s profesorjema Nedo Vesel Dolenc in Fridom Beznikom.

Je škof Rožman doživel fatimski čudež?

ALOJZ REBULA

13. oktober. Fatimska Mati božja, sem prebral na svojem miznem koledarju. In že se mi je ponudila misel o pismu, kjer škof Rožman govori o nekem svojem doživetju v Fatimi. V pismu ni sence kakršnekoli politike, ampak sama pobožnost in skrb za slovenski narod.

Kar se čudežev in videnj tiče, sem sam prej skeptičen kot lahkoveren. Zato bo to, kar bo sledilo, golo poročanje, od katerega sam dvigam roke. Vsak bralec si bo stvar razlagal po svoje. Mislim pa, da je škoda, da zadevno besedilo, ki je vsaj psihološko zanimivo, izrumeni med mojimi papirji.

Gre namreč za kopijo pisma, ki mi ga je pred desetletji dal duhovnik dr. M. B., ki je to pismo prejel od škofa Rožmana iz Clevelanda.

Leta 1957 je škof Rožman prišel v spremstvu duhovnika J. S. na kongres Kristusa Kralja na Portugalskem. Tam jima je bil spremljevalec in gostitelj salezijanec dr. M. B., takrat profesor prav tam. Nekega dne — verjetnokonec avgusta 1957 — je škof Rožman skupaj z J. S. obiskal Fatimo. Z njima njunega portugalskega gostitelja dr. M. B. ni bilo. Zato se je škof, potem ko se je vrnil v Cleveland, s pismom (datirano je 9. sept. 1957) obrnil nanj, da bi mu razkril svoje doživetje.

Odtlej naj govori samo Rožmanovo pismo:

„...V Fatimi sem bil zelo zadovoljen, samo škoda, da ni bilo več časa. Srečen sem, da sem mogel v kapelici prikazovanj maševati za slov. narod. Doživela pa sva z g. S. nekaj — za naju nenavadnega. Maševal sem pozno — bilo je že četrť čez eno pop. ali še nekoliko pozneje, nisem sem bil ob 12.30, pa se je dopoldne enkrat tako zavleklo, da se določeni termini niso mogli držati. Za menoj je maševal še en škof (zadnja maša). Potem sva se vračala v semenišče Montfortancev, kjer je bilo kosilo nastavljeno na pol tretjo uro. Ko zavijeva okrog cerkve in se obrneva proti semenišču karmeličanov in semenišču Montfortancev, naenkrat opaziva, da so

bele stene, ki so se prej blestele v čisti belini, postale modre — v lahko modri barvi so stale pred nama, sonce je manj bleščéče sijalo kakor ob sončnem mrku, ko je en majhen del sonca zakrit; pogledam roke: modre so, vse, kar je bilo prej belo, je modro — tudi na cesti in na listju drevja se ta sprememba pozna. Obrnem se proti soncu, da vidim, kaj je vzrok — sonce stoji na popolnoma jasnem nebu, modrem nebu — nekaj belih oblakov je na severni strani neba — in na sonce sem brez težave pogledal, ni bilo tako slepeče svetlo kakor sicer. Kaj je bilo? Ali je to običajen pojav v Fatimi in okolici? Na odprtem hodniku semenišča je bilo par gostov in eden patrov. Vprašal sem ga: kako da pri vas sonce plavo sije. Pa se za vprašanje ni zmenil, začel je govoriti o drugih stvareh, morda me ni razumel (govorili smo nemško), nisem ga maral dalje spraševati. Po kosilu sem stopil zopet na prosto — sonce je običajno sijalo belo in blesteče. Ker sem naslednji dan odšel že ob enajstih iz Fatime in prvi dan v nedeljo sem prišel šele po četrtri uri tja, nisem mogel spoznati, ali se ta pojav

vsak dan pokaže, kadar je nebo jasno. To samo mimogrede — morda se boste mogli Vi kdaj o tem prepričati.

Kako bo s „prihodnjim“ obiskom — to pa popolnoma prepuščam Mariji — nobenega načrta ne bom vnaprej delal. Prosim vsi skupaj Marijo, da milostno sprejme posvetitev našega naroda...”

Ko mi je pred davnimi leti dr. M. B. izročil to besedilo, mi je zagotovil, da je optični pojav, ki ga omenja škof Rožman, enak onemu iz časa prikazovanj l. 1917. Po mojem bi utegnilo govoriti v prid pristnosti dvoje dejstev: 1. da sta pojav videla dva, 2. da sam škof gleda na pojav tako rekoč tehnično, brez mističnega razpoloženja, brez vsake „čudežne“ slutnje (Ali je to običajen pojav v Fatimi?). A o dogodku seveda vsak lahko sodi, kakor hoče.

VPRAŠAJTE, odgovorili bomo

Kako je z božjo voljo? In s prošnjo „Ne vpelji nas v skušnjavo“?

Vedno — in v vseh jezikih — slišimo o „božji volji“. In podobno. To slišimo predvsem, kadar se nam ali komu drugemu kaj hudega zgodi.

„Božja kazen. Bog je tako hotel“. - Toda ali ni tako, da Bog samo dopusti, da pride nad nas tudi nesreča. Bog — so nas učili — ne more hoteti zla za nas. Toda če je tako in tako verjetno sodijo tudi — recimo — okrog nas špansko govoreči ljudje, je pravilno, da pri očenašu slišimo „y no nos dejes caer en la tentación...“ (ne dopusti, da bi padli v skušnjavo), medtem ko mi molimo „In ne vpelji nas v skušnjavo“ (kar direktno)! Bog nas nikdar ne more hote vpeljati v skušnjavo, kvečjemu „ne dopusti, da pademo v skušnjavo“. Odkod v dveh jezikih ta različnost? Zato, ker smo mi povzeli besedilo po latinskem: „et ne nos inducas in tentationem“? Kako je s tem?

Za pravilno umevanje stavka, ki ga vi navajate, namreč da se je „treba vdati v božjo voljo“, teologija razlikuje dve vrsti božje volje z ozirom na nas. Prvo lahko imenujemo „poznano božjo voljo“, to je tisto voljo, ki nam jo Bog dá spoznati na določen in jasen način in to že vnaprej. Takšne so na primer božje zapovedi in prepovedi. Tam, kjer Bog kaj ukazuje ali prepoveduje, nam ni treba še posebej

Izdani bataljoni

JOŽE KRIVEC

NOVO JUTRO

Blazni kriki novih tovarišev so najljubše jutro. Hitro so padali drug za drugim na otrdelo grmado mrtvih prejšnjega dne.

Treslo se je brezno od slovesa odhajajočih, od vpitja, klicanja, rjojenja, blaznega tuljenja in votlega grgranja.

Ta dan so se padli kotalili na drugo stran, proč od Janeza. On tja ni mogel, ker bi ga bili opazili od zunaj. Zadrževal se je v svojem zavetju. Skušal je le koga pritegniti bliže, da bi mu pomagal.

Groza je bila večja od včerajšnjega dne. Kopica mrtvih se je naglo višala, prostor se je ožil, zraka je manjkalo. Rafali so udarjali ostro, hitro: drobili so mlada življenja. V tej brezmejni tesnobi se je oglasil z one strani pevec z zavijanjem pogrebne:

„Reši me, Gospod, večne smrti!

Tiste groze polni dan...

grozni dan...“

Presekano je odnehal, kakor da mu je pošla sapa, pa spet začel znova. Še bolj s hladnim glasom. Pritegnil mu je drugi nekaj glasov nižje. Čez čas se jima je pridružil tretji... in še nekaj tistih, ki jim niso prestrelili grla. Vsak po svoje so vlekli, kakor pojejo viharji višin žrtvam gora.

Brezno je bilo polno te prošnje, ki so jo peli umirajoči za mrtve in tudi sebi. Vzplaval je do dneva navzgor, kjer so

se ji režali morilci, stiskajoči brzostrelke k prsim.

To je bil poslednji, obupni klic v nebo, ki naj jih ne pozabi v tem skitem breznu, ko bo ukazano vstajati pravičnim. Prošnje, trgajoče se iz prestreljene-ga srca v blaznosti umirajočih...

„Prekleti, kar pojte, če vam je tako lepo v paradizu!“ se je zakrohotal rdeči ob robu žrela in spustil dolg rafal navzdol.

„Nas veseli vaša pesem! Še kaj zapojte!“ je dodal drugi s pijanim glasom.

spraševati, kakšna je njegova volja glede nas. Je o že poznano, ker jo je Bog razodel vsemu človeštvu ali pa nam jo javlja po naši vesti. Ko npr. v peti božji zapovedi ukazuje, naj spoštujemo tujo lastnico, je jasno, da moramo to božjo voljo sprejeti in jo izpolniti, torej se „vdati v božjo voljo“. Tu je na mestu samo pokorščina.

Drugo „božjo voljo“ pa lahko imenujemo „skrivnostno“, še ne poznano božjo voljo. „Skrivnostno“, ker nam je Bog ni naprej razodel. Ne vemo npr., kaj nam je božja Previdnost namenila za bodočnost, kakšne preizkušnje nas še čakajo, kakšne težave nam bodo ljudje še prizadeli v našem živ-

ljenju, kakšna bo naša smrt in podobno. V tem primeru pa pravzaprav ne moremo biti pokorni božji volji, ker se ta še ni javila. Glede vsega tega neznanega, ki nas čaka v življenju, pa Bog od nas pričakuje vdanost v njegove previdnostne sklepe, o katerih vemo, da jih bo vedno narekovala le njegova očetovska ljubezen. Ta otroško vdana pripravljenost sprejeti iz Očetove roke vse, kar nas še čaka, je vse, kar moremo in moramo že vnaprej storiti glede vsega svojega bodočega življenja. Tudi glede tega, kar nam bodo drugi ljudje prizadejali, celo na grešen način. Bog sicer greha noče, ga pa pusti in pusti, da nedolžni po krivici

Pet razvezancev je že zbral Janez okrog sebe. Vsem je goreča želja po življenju žarela iz oči. A prošnja za mrtve z druge strani jim je morila slednje upanje. Stisnili so se in goreče molili rožni venec.

„Ali je kje vsaj kaplja vode?“ so prosili. V tem gostem tesnem ozračju je vse v njih gorelo.

„Vsaj kapljico vode, da si ohladim grlo!“ so tožili drug za drugim.

„Vse sem že pretaknil. Zaman! Ta votlina je zakleta!“ je potrdil Janez. „Prislonite usta k stenam! Hlad lajša žejo.“

„Kaj bo z nami? Ne bomo se rešili!“

„Samo to vem, da smo izbrani med mrtvimi. Dokler živimo, imejmo upanje! Bog lahko vse stori!“

„Drugi so vsaj končali! Hudo bo umirati počasi!“ je tožil Štefan, ki je bil zadet v desnico in prsa.

„Kako so nas opeharili, angleški mešetarji!“

„Mi pa smo jim verjeli, da gremo v Italijo. In celo službe so nam ponujali.“

„Pri nas smo skrivali angleškega padalca... pred partizani in pred Nemci.“

„Ali bi jim še nudil zavetje, sleparjem?“

„Verjetno bi prej dobro premislil.“

„Vsaka krivica se plača. Včasih po dolgih desetletjih.“

„Oh, ta žeja! Slabo mi je!“

„Pa lakota!“

„Da smo se pustili razorožiti!“ je nekdo skočil naprej. „Še za dobro pest jih ni bilo, nas pa celi bataljoni. Prereševali bi jih bili. To bi zaslužili. Hura! Na juriš! Tr...rr...rr...!“ Roke je nadaljeval, kakor bi držal brzostrelko pred seboj.

Strmeli so vanj, kako je rinil naprej

trpijo, in hoče, da —četudi nedolžni— takšno krivično prizadeto trpljenje sprejmemo in si iz njega pletemo venec zasluženja za nebesa.

Glede očenašovega stavka „ne vpelji nas v skušnjava“ imate pa prav, da je slovenski prevod netočen. To, kar namreč prosimo Boga v tej prošnji, je, naj ne dopusti, da bi nas skušnjave premagale in zapeljale v greh. Ne prosimo ga pa, naj nas „ne vpelje v skušnjava“, ko vendar Bog ne more hoteti koga zapeljati v skušnjava. Skušnjava Bog kvečjemu lahko pripusti, ne more pa on skušati zapeljati človeka v greh.

kar čez mrtve in mahal s svojim namišljenim orožjem, dokler se ni sesul z izbuljenimi očmi proti kupu.

„Zmešalo se mu je!“ je dahnil Janez. „Kakor onim, ki so peli pogrebni- ce...“ je dodal Tone.

„Kdo jih bo pel pa nam?“

„Tisti, ki bo zadnji ostal, naj jo zapoje ali zmoli za vse!“ je ukazal Štefan. „Tudi za mene!“

Pogledal je Janeza, ki je bil med vsemi najbolj pri moči.

„Ti boš verjetno zadnji, ki boš izvršil testament!“ je še dodal.

„Tudi ti boš še šel domov!“

„Ne! Jaz ne, čeprav bi rad!“ Bolečini ga je prisilila, da je umolknil.

Proti večeru se je droben deček, ki je ves čas molčal, sesedel. Glava mu je klecnila na prevrtani vrat.

Število živih se je redčilo. Kopica mrtvih pa se je precej dvignila. A nedosegljivo visoko pa sta bila dan in žrelo, ki se je dotikalo prihajajočega večera. Nedosegljivega sveta življenja.

IZ GROBA VSTALI

Nič ni vedel Janez, kaj se je bilo zgodilo z njim. Ko se je zavedel, se je počutil težkega, neizmerno utrujenega. V obraz ga je žgalo, v grlu peklo. V ustih je imel grenko osladen okus, oči zlepljene.

Rahlo sopenje in nezavestno vzdihovanje je še vedno šumelo po breznu. Kričanje in vpitje pa se je bilo pleglo. Grmada mrtvih se je umirjala, le zadnji na vrhu so še komaj zaznavno podhrtevali, kakor bi dihal.

Zgubil je razpoznavo časa: ni vedel, ali je jutro ali popoldne, ali koliko dni ali noči je šlo mimo.

V gosto, žarko ozračje se je že mešal rahel smrad razkrajajoče se krvi.

Ozrl se je okrog sebe in potipal. Vse mrzlo, negibno. Kje so oni, ki so bili ostali še živi z njim?

„Tone! Tone!“ je rahlo poklical.

Klic se je vrnil kot vzdih k njemu nazaj. Brez odgovora...

„Fantje! Je še kdo, ki živi? Fantje!“ Glas je bil poln tesnobe.

Mraz in tišina. Tipaje je lezel

okrog in še klical. Z otrdelega Lojzeta je potegnil srajco ter si jo oblekel. Ohlajena trupla niso več grela brezna.

Groza se ga je lotevala. Spoznal je, da je v tem globokem breznu ostal sam z medlim utripom srca v prsih. Med bataljoni mrtvih — sam!

Zgoraj niso več lajali rafali. Zato si je upal obiti grmado, da bi poiskal spet okence v svet.

Našel ga je, a bilo je čisto drugačno. Manjše, ožje, kakor zastrto. Pičla svetloba se je pretakala skozi. Od povsod je strmel strah.

Z zadnjimi močmi je priplezal na vrh kopice. Mrtvi so bili zasuti z belim apnenim prahom, z odkruški skal, s peskom, čisto na vrhu tudi z grudami sveže zemlje. Kakor seme jih je pokrila, da bi vzkli v mogočno silo za nove dni. V svet, ki ne bi poznal sovraštva... kakor so o njem sanjali izdani in pobiti bataljoni.

Prav skoraj do njega pa so visele izruvane korenine debela, katero se je komaj malo opiralo z vejami na skalnate stene pri žrelu.

Zdelo se je, da drevo raste iz groba v sončni svet. A tudi njega so poslali umirat v temino.

Zaslišal je harmoniko. Nekje v gozdu gori je poskočno lajala. Sem v brez-

no se je kradel pijani smeh krvnikov in nad zadnjimi utripi umirajočih slavil svoje maščevalno zmagoslavje. Veselje se je oddaljevalo, zamiralo. Končali so krvavo delo.

Tišina se je spet vrnila na krvavo morišče. Med drevjem v gozdu pa je bil še vedno razpet nihajoči odjek rafalov, ki so pokosili življenja pojočih bataljonov. Duše pomorjenih se bodo še dolgo sprehajale nad tem svetom. Prosile bodo za odpuščanje in usmiljenje.

Janez se je od napornega plezanja zgrudil na korenine dobrega drevesa, ki mu je prinašalo veseli žarek življenja iznad zemlje. Sklonil je glavo med roki in molil za brate, kakor so se bili zmenili.

Bil je poslednji, edini, sedeč nad več kot tisoč petsto mrtvimi srci.

„Gospod, usmili se jih v svoji ljubezni! Sprejmi jih med svoje!“ je prosil goreče. „Tebi in tvoji pravici so služili! Ne pozabi jih!“

Ko se je ozko žrelo vtopilo z mrakom večera, se je Janezu še bolj zdelo, da rine od vsepovsod groza vanj. Ni mogel verjeti, kaj se je bilo zgodilo z njim. Da je ostal živ? Vse je bilo nekje daleč.

Edino na te mrtve brate ga je vezalo. Zvestobi tudi smrt ne postavi mejnikov.

Dalje na strani 238

Zbranost in molitev pri sv. daritvi, ki jo je skupaj z ogromno množico daroval sv. oče Janez Pavel II. v Stožicah.

Foto: M. Šušteršič

PRAZNIK NAŠE VERE

Slovenski škofje, zbrani na seji v Mariboru, 10. julija 1996, želimo s tem pismom ponovno izreči veliko hvaležnost Bogu, božji Materi Mariji in papežu Janezu Pavlu II. kakor tudi cerkvenemu in državnemu odboru za pripravo na papežev obisk. Hvaležni smo vsem, ki so se udeležili srečanj s papežem, in za velikodušno pomoč. Obisk svetega očeta v Sloveniji je bil zares zgodovinski dogodek in izredno doživetje, praznik naše vere. Mislamo, da smemo v teh dogodkih videti uslišanje naših molitev v pripravi na papežev obisk. Zato je prav, da je bila v župnijah opravljena sveta maša v zahvalo za papežev obisk.

Odločilno je, kaj bo sedaj od vsega tega ostalo. Papež sam nam je v svojih bogatih govorih nakazal smernice za naše nadaljnje prizadevanje. Če hočemo, da bo njegov obisk obrodil trajne sadove, moramo znova in znova prebirati in premišljevati njegove besede, ki nam jih je izrekel v našem materinem jeziku. Škofje smo že naročili, naj povsod nadaljujemo molitev za sadove papeževega obiska. Od naše vztrajne molitve je odvisno, koliko blagoslova bodo deležna naša pastoralna prizadevanja. Predlogov je veliko; pripravljajo se pastoralni načrti po škofijah. V pripravi na vseslovensko sinodo je papežev obisk gotovo ključnega pomena.

Škofje posebej vabimo vernike, da na praznik Marijinega vnebovzetja obnovimo posvetitev slovenskega naroda Mariji. Papež nam je v tem velik zgled. Poleg romanja na Brezje, na Ptujsko Goro in Sveto goro pripravljamo tudi posebno zahvalno romanje v Rim. Upamo, da bo mogoče kmalu uresničiti tudi zahvalno romanje ob beatifikaciji škofa A. M. Slomška.

Dobrodošle so vse pobude, kaj bi mogli narediti v skupnem prizadevanju, da bi bili sadovi papeževega obiska čim bogatejši. Posebej prosimo, da bi si vsi iskreno prizadevali za medsebojno spoštovanje, za spravo in odpuščanje. Kristusova prilika o dobrem semenu in ljuljki nas uči potrpežljivosti in zaupanja v božjo previdnost tudi tedaj, ko doživljamo podtikanje in izkrivljanje resnice, ki jo je med nami oznanjal sveti oče.

Slovenski škofje se še enkrat vsem in vsakemu posebej zahvaljujemo za sodelovanje in podeljujemo blagoslov.

Maribor, 10. julija 1996

Alojzij Šuštar
nadškof in predsednik SŠK

1. vrsta: mariborski škof dr. Franc Kramberger, ljubljanski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar, koprski škof Metod Pirih. - 2. vrsta: tajnik Slovenske škofovske konference dr. Anton Štrukelj, pomožni mariborski škof dr. Jožef Smej, ljubljanski pomožni škof Alojz Uran, ljubljanski pomožni škof Jožef Kvas.

NAMENI APOSTOLATA MOLITVE ZA SEPTEMBER

Splošni: Da bi Cerkev spregovorila možem in ženam vsem kultur v jeziku, ki se bo dotaknil njihovih src.

Misijonski: Da bi mednarodna solidarnost, posebno v krščanskih krajih, pomagala narodom, ki živijo v revščini.

Slovenski: Da bi naši svetniški kandidati čimprej dosegli čast oltarja.

PAPEŽ IN VEČ RESNIC

ANTON STRES

Kdor prebira tiste dnevnike in sobotne priloge, ki se namesto z nepristranskim obveščevanjem raje ukvarjajo s hujšakštvom in širjenjem polresnic in sovrašstva po naročilu svojih političnih gospodarjev, lahko opaza, kako se počasi spet stopnjujejo napadi na obisk papeža Janeza Pavla II. Tisti, ki so že pred njegovim prihodom obisku svetega očeta nasprotovali in si na vse kriplje prizadevali, da bi ga spremenili v polomijo, so se ob veličastju dogodka morali najprej potuhiniti. Niso pa mogli pristati na to, da bi velikanski odziv, nedeljeno navdušenje in pozitivno razpoloženje še dolgo odmevali v zavesti vernih ljudi in vseh drugih državljanov. Zato je imel prav moj znanec, ki je takoj po prvem napadu na obisk — sprožil ga je nekdanji mariborski pomožni škof — napovedal nadaljno organizirano in vedno bolj stopnjevano gonjo. Namen je jasen: izničiti tisti pozitivni naboj, ki ga je s svojo besedo in z vso svojo osebnostjo ustvaril papež. Zato je jasno, da tudi najbolj nizkotnih izbruhov sovrašstva do katoliške vere in Cerkve ne bo še tako kmalu konec. Poseben rekord v nesramnosti do vere, Cerkve in papeža je dosegel Tit Vidmar v Sobotni prilogi Dela 22. junija.

Tudi ozadje glavne zamere papežu je kristalno jasno. Papež je stopil nekaterim na kurje oko, ko je komunizem uvrstil med obsodbe vredne totalitarizme 20. stoletja. S tem je oporekel tistim, ki pri nas skušajo uveljaviti mišljenje, da je bilo komunistično obdobje sicer drugačno od sedanje demokracije, vendar pa bi naj bilo enako upravičeno. Tudi teorija o več resnicah izhaja iz tega prizadevanja, da bi komunizmu dali enakopraven prostor pod soncem. Vsak naj bi imel svojo resnico, komunisti svojo, nekomunisti pa zopet svojo. Če pa kdo komunizmu nasprotuje, ga takoj

označijo za nestrpneža, ki v sebi goji sovrašstvo do drugače mislečih.

Govorjenje o več resnicah je seveda nevdržno, pravzaprav smešno. Resnica je samo ena, kakor je samo ena tudi pravica. Gotovo pa je, da nihče ne more reči, da ve za vso resnico. Zato se ljudje med seboj razhajamo. Ker pa kljub temu verjamemo, da je resnica samo ena, razpravljamo, se pogovarjamo, iščemo razloge in tehtamo dokaze za in proti. Vse to delamo, ker smo prepričani, da vsi ne moremo imeti enako prav in je naša moralna dolžnost, da z raziskovanjem, soočanjem in razumnim preverjanjem različnih trditev pridemo resnici čim bliže.

To je na začetku obiska — v nasprotju s poznejšo izjavo — potrdil tudi predsednik države. Izrazil je priznanje Apostolskemu sedežu, da je pravilno ocenil, kdo je bil v vojni na Hrvaškem in v Bosni napadalec in kdo žrtev napada. Resnica o tej vojni je torej samo ena: ni

ena hrvaška, ena bošnjaška in ena srbska. Ve se, kdo je napadalec, čeprav napadalec sam mogoče trdi drugače. Njegova „resnica“ ne more obveljati za resnico. Tako je tudi v vseh sodnih procesih. Ne more vsakdo imeti svoje resnice in svoje pravice, čeprav skuša vsak svoje gledanje uveljaviti. Toda na koncu je sodnik dolžan izreči sodbo, kdo ima prav in kdo nima prav.

Že iz tega je razvidno, da vsi ne moremo imeti enako prav. Med najplemenitejša, pa tudi najbolj trnova človekovega iskanja sodi iskanje resnice. Če bi res lahko imeli vsak svojo resnico, je ne bi bilo več treba iskati. Človek bi se odpovedal svojemu razumu. Obveljala bi „resnica“ močnejšega, kar bi našim mogočnikom neznansko ustrezalo.

Zakaj potem nekateri pri nas kar naprej ponavljajo, da je več resnic? Zato, ker bi radi, da bi tudi obdobje komunizma, ki je za vse demokrate nesprejemljivo obdobje, dobilo svojo upravičenost. Da bi imeli prav demokrati, ki pravijo, da je človekove pravice nujno spoštovati, in zagovorniki totalitarnega komunizma, ki so človekove pravice teptali. Toda vsakemu moralnemu človeku je jasno, da spoštovanje in teptanje človekovih pravic nista enakovredni in enako upravičeni početji. Spoštovanje človekovih pravic je naša moralna dolžnost, teptanje človekovih pravic pa je nemoralno. Zato je komunizem neupravičen, se pravi, ne bi ga smelo biti in se ne more postaviti ob bok demokraciji kot enakovredno obdobje slovenskega naroda.

Mutual Sloga je imel v nedeljo 21. julija redni letni občni zbor v Slovenski hiši; po poročilih upravnega odbora in nadzorstva, odobritvi revalvacije Mutualovega premoženja so bile volitve članov odbora, ki so jim mandati zapadli. Izvoljeni člani novega upravnega odbora so naslednji: Lic. Marjan Schiffrer predsednik, Avguštin Jeločnik tajnik, Marjan Loboda blagajnik, Marjan Kopač in Rudi Gričar odbornika, Marjan Petkovšek in Janez Jereb namestnika odbornika. Člani nadzornega odbora so pa: Janez Teraš, Ciril Jan in Božidar Fink nadzorniki, Franc Hrovat, Ivan Makovec in inž. Janez Pavel Krajnik namestniki nadzornikov. Pred občinim zborom je bila v cerkvi Marije Pomagaj maša za člane Sloge, ki so umrli med lanskim in letošnjim občinim zborom.

Op. DŽ: Ob slovesu svetega očeta je predsednik države dejal med drugim: „Potrdili ste nas v prepričanju, da je prava pot tista, ki poudarja skrb za prihodnost..., umirja spomin na neprijazno in za nekatere nepravilno preteklost... naroda sprava (je) mogoča le ob spoštovanju pravice do različnega razumevanja te preteklosti... Ne želimo, da bi nas nenehno obremenjevanje s preteklostjo zadrževalo na poti v prihodnost...“

Po papeževem tridnevju

ALOJZ REBULA

Kateri trenutek med papeževim tridnevnim obiskom Slovenije se mi je zdel najlepši?

Koliko možnih odgovorov na to vprašanje si lahko predstavljamo od tistih 250.000 Slovencev, ki so se osebno udeležili teh slavnostnih dni! In od drugih, ki so Stožicam, Postojni, Mariбору sledili po televiziji!

Poskusimo.

Trenutek, ko sem videl pristati njegovo letalo na Brniku.

Trenutek, ko ga je v Stožicah pozdravilo slovensko pritrkavanje, to presenetljivo slovensko ljudsko orglanje.

Trenutek, ko mu je petdesettisočglava množica v Postojni zapela „Na mnogaja ljeta“.

Trenutek, ko je človek videl reke ljudi, ki so se na ravnini pod Pohorjem stekale v Orehovo vas.

Trenutek, ko je človek videl Janeza Pavla II. klečati pred podobo Marije Pomagaj z Brezij ali pred Slomškovim grobom v mariborski stolnici.

Ja, odgovorov bi bilo nešteto, med vsemi tistimi ljudmi, ki so slavnostne dni doživljali osebno ali po televiziji.

Tudi sam imam seveda svoj odgovor. Najlepše mi je bilo pri srcu, še

preden sem papeža videl. Najlepše mi je bilo, ko sem v petek 17. maja nekaj pred peto popoldne, v mali vasici sredi Posavja zaslišal zvon župnijske cerkve, ki je oznanjal njegov prihod. Eden od tisočev zvonov Slovenije, iz vseh njenih župnijskih in podružničnih cerkva, ki so se združili v veličastni brone-ni koral od Lendave do Kopra, od Sežane do Dobove. Vsi zvonovi svobodne Slovenije, ki so v zemeljski majski slavi pozdravljali enega velikih papežev katoliške Cerkve!

Kaj mi je bilo najbolj všeč od tega, kar je Janez Pavel II. rekel v svojih nagovorih? Tudi tukaj bi bili odgovori najrazličnejši.

Verjetno bi se večina odgovorov poklonila kvaliteti njegove slovenske izgovarjave. Celi bloki besedi so mu tekli kakor iz slovenskih ust! Morda najtežje mu je bilo izgovoriti besedo, ki jo je nam najtežje živeti: spreobrnjenje.

Mnogi so bili papežu hvaležni, da je v Stožicah izrekel besedo „komunistična revolucija“ in tako označil določeno obdobje v slovenski zgodovini za to, kar je v svojem bistvu dejansko bilo.

Drugi so bili papežu hvaležni za vse tople besede, ki jih je izrekel Sloveniji.

Spet drugim je bila všeč poteza človeške skromnosti, ko je primerjal svojo izgovorjavo slovenščine z bleščečo izgovorjavo dr. Rodeta, ko je ta bral dele njegovega govora.

Mnogim zavednim Slovincem je bilo všeč, kako je mladino v Postojni, ki mu je pela svoj angleški „Happy birthday“, pozafirnil: „Kaj ste morda Amerikanci? Jaz sem pa mislil, da ste Slovenci!“

Komu je bilo všeč, da med pozdravi slovenskim škofom ni izpustil „naslovnega škofa dr. Vekoslava Grmiča“ in s tem dokazal, da Cerkev ni Partija, za katero si bil politično mrtev, če si izskočil iz njene linije.

Meni je šla najbolj k srcu beseda, ki je gotovo ni bilo v protokolu, ki mu je verjetno nihče ni sugeriral, ljudska beseda, ki jo je ta izredno dovzetni človek moral ujeti iz kakšnih slovenskih ust.

Ta beseda, izrečena mladim v Postojni, je bila: „KORAJŽA VELJA!“

Ali je mogel obenem izreči boljše geslo slovenskim kristjanom, še mlahavim od petdesetletnih katakomb?

Še ene papeževe besede naj se spomnim: njegove zahvale Bogu za vreme.

Kot je znano, je bilo prav vreme, na koledarju obešeno na krilo mokre Zofke, ena največjih skrbi za organizatorje papeževga obiska. Saj bi bilo slabo vreme zakompliciralo vse, zmanjšalo obisk množic in vplivalo depresivno.

Zgodilo pa se je, da se je v treh dneh odprl sredi deževnega obdobja oklepaj sonca, tako da je Slovenija ponudila papežu tudi svoje najbolj zakmašno nebo, tako da je lahko videl njene hribe in gozdove v sončni bleščavi.

Trije veliki, milostni, nepozabni dnevi, ki naj bi se zarezali v zgodovino in dušo Slovenije.

Srečanje v Stožicah. Pred evharističnim slavljem so pri vходу delili vrečke z malico, mineralno vodo in kartonskimi stolčki.

Foto: M. Šušteršič

DUHOVNE RAZSEŽNOSTI papeževega obiska

RAFKO VALENČIČ

Pogovarjam se z ljudmi, vernimi in manj vernimi, takimi ki jim vera pomeni življenje, in drugimi, ki le od časa do časa dovolijo verski zavesti do veljave. Obisk papeža Janeza Pavla II. je še vedno predmet pogovora: spoznanjem, doživetjem, veselju ni konca. Čudijo se tistim, ki so pred in po papeževem obisku širili človeško nestrpnost, razgaljali svojo duhovno revščino in to še vedno počnejo. Verujoče imajo za poneumljeno drhal in nespametne zamorčke. Ne kaže ponavljati vseh podcenjevanj in natolcevanj, ki odkrivajo predvsem pritlehnost tistega, ki meni, da je v posesti vse resnice in modrosti.

So spoznanja in doživetja, ki nas bogatijo in dvigajo, povezujejo in družijo ter odpirajo pot v prihodnost. Papežev obisk je gotovo to bil. Temu je tudi namenjeno naše razmišljanje.

• „Kaj nam bo papež prinesel, čemu ta cirkus, varnostni ukrepi, toliko denarja, zapora cest?“ so se spraševali nekateri. Ponavlja se prizor pred jeruzalemskim templjem. Apostol Peter je tedaj rekel hromemu: „Poglej naju... Srebra in zlata nimam; kar pa imam, to ti dam: v imenu Jezusa Kristusa Nazarečana vstani in

hodi“ (Apd 3, 6) Ob papeževem obisku se je dogajalo nekaj podobnega; mnogi so našli ali utrdili vero v Boga in življenske vrednote, pripravljeni so sprejemati življenske naloge, otreli so se strahu in manipulacij, jasneje so zakorakali v smer človeške in krščanske zrelosti in odgovornosti. Teh spoznanj ni mogoče ukrasti, tudi ne zanikati premikov v duhovnem in vsakdanjem življenju. Papežev obisk nam je spet odkril prvine, moč in bogastvo Duha.

• „Totus tuus - Ves tvoj“ je geslo njegove papeške službe. Ves božji, ves Marijin, ves tvoj. To pot je bil ves naš slovenski. Vzel si je čas za nas, nas poslušal in dobrohotno opazoval, se z nami veselil. Nekaj dni smo bili središče katoliškega sveta in svetovne javnosti. Ne samo to, da nas je postavil v središče svetovnega dogajanja, tudi v nas je prebudil zavest pripadnosti domači in vesoljni Cerkvi, vsej človeški družini. Kristjani nismo nikoli sami, le člani posamezne dežele ali krajevne Cerkve; pripadamo Cerkvi in po njej Kristusu. Kristus nas je imenoval za svoje prijatelje, papež pa nam je v njegovem imenu zagotovil, da nas ima rad.

• Ni prišel razčiščevati naše preteklosti, to moramo storiti sami. Tudi ni odpiral novih ran naše sedanjosti. Oznanjal je spravo in mir. Obsodil pa je družbeni sistem, ki človeka odtujaše njemu samemu, tepta njegovo dostojanstvo in zanika pravice, ki gradi na moči in imetju, ki je seje nezaupanje in laž. Obsodil je greh, ne pa grešnika. Spomnimo se, da je v svoji prvi okrožnici (1979) spregovoril o odrešeniku človeka.

• Spregovoril nam je v slovenskem jeziku. Opozoril nas je, naj ljubimo svoj jezik in spoštujemo govorico drugega. Govoriti v jeziku sogovornika, da bi nas laže razumel, pa je znamenje, da nam je nekdo blizu. Česa podobnega pa nismo bili nikoli deležni s strani nekdanjih državnih voditeljev! V jeziku se srčali zgodovina, kultura, identiteta naroda; tudi vero sprejemamo in posredujemo v govorici, ki je nam in drugim blizu. Narod, jezik, kultura - vse je božji dar, ki ga moramo najprej sami spoštovati.

• Bili so in so še milostni dnevi — za slovenske katoličane in kristjane, za vse Slovence. Spokojnost in mir, dobrohotnost stotisočev ob srečanjih na prizoriščih dogajanj, milijonska množica pred televizijskimi zasloni, naklonjenost vremena. Vse je bilo podoba ubranosti, ki je vladala v ljudeh dobre volje. Toda to ni prišlo samo od sebe. Molitve otrok in odraslih, bolnih in ostarelih, družin in župnij, posameznikov in skupin so v ozadju duhovnega prebujenja mnogih Slovencev, tudi resničnih spreobrnjenj, ki

Srečanje
v Mariboru.
Sijajna razdelitev
prostorov je
dala vsem
udeležencem
možnost za
sodelovanje pri
evharističnem
slavju.

Kdo se boji neodvisnega SODSTVA?

ANTON STRES

Številni poznavalci naših razmer ugotavljajo, da je v naši državi najhujši pomanjkljaj na področju pravne države. Ker naša država še ni povsem pravna, ima vsesplošna nepoštenost več prostora. Kraja družbenega premoženja in tako imenovano divje lastninjenje sta v danem obsegu možna iz tega razloga.

Država je pravna država tedaj, če ima najprej pošteno in dobro izdelano zakonodajo, ki konkretno in na različnih področjih življenja določa, kako je treba ravnati pošteno, pravično in v korist skupnemu dobremu. Drugi pogoj za pravno državo pa je učinkovito sodstvo. Kajti samo sodstvo lahko preganja vsakršni kriminal in nezakonitost. Sodstvo vzpostavlja nazaj pravico, če je bila kje teptana.

V pravni državi tudi ni privilegijev. Pred zakonom so vsi enaki od predsednika države in ministrov do najbolj preprostega državljana. V pravni državi ni nekaznovanja kršenja zakonov, ne glede na to, kdo se je pregrešil zoper zakon. Državljeni pa upravičeno pričakujejo, da bodo nosilci javnih funkcij dajali najlepši zgled spoštovanja morale in zakonov. Zato v pravni državi funkcionarji odstopijo takoj, ko obstaja utemeljen sum, da so naredili nekaj protipostavnega in nepoštenega ali pa niso poskrbeli za to, da bi preprečili nepošteno ravnanje.

Pri nas pa take pravne države še ni. Zakonodaja je ponekod namenoma luknjčava, da omogoča izigravanje zakonov. Kraja družbenega premoženja je organizirana in za njo stojijo znani lobiji. Že

jih nismo pričakovali. Kaj, ko bi se tudi v drugih pomembnih skupnih zadevah znali podobno združiti v molitvi — za narod, za njegovo edinost, mladino, duhovno prenavo?

• Mož, ki je sprožil takšne duhovne premike, je mož, preizkušan od ranega otroštva in mladosti; vso družino je zgubil, še preden je končal študij; trdo delo v kamnolomu, delo v gledališču in nočni študij, boj proti ideologijam nacizma in komunizma; vedno pa mož molka in

nekaj let se govori o nepoštenem lastninjenju in o kraji državnega premoženja, vendar vlada ni učinkovito preprečila teh pojavov.

Sodstvo je pogosto neuspešno pri preganjanju gospodarskega kriminala, pa tudi v drugih primerih. Veliko tožb čaka na rešitev, veliko kršitev zakonov pa ostaja nekaznovanih, ker jih nihče ne ugotovi.

Odsotnost pravne države je torej naša najhujša in najbolj usodna pomanjkljivost. Vendar to še ni vse. Stranke, ki so naslednice komunističnih političnih or-

molitve, vere in zaupanja v Boga in človeka, mož, ki posluša božjo govorico, oznanja božjo resnico, posluša človeško hrepenenje in stisko. Človeški (z)vodniki si prizadevajo, da bi se naš pogled ustavil ob njihovi besedi in modrosti, papež nas ne neha usmerjati h Kristusu, edinemu učitelju in vodniku. Ob njem se, kot prvi kristjan sveta, vzgaja in uči, da bi tudi nas potrjeval v veri.

Bili so dnevi milosti, ki naj obrodijo bogate sadove!

ganizacij, in njihovi sateliti so že tako samopašne in predrzne, da zadnje čase celo odkrito poskušajo, da bi sodstvo popolnoma nadzorovale. Sedanjega generalnega javnega tožilca hočejo zamenjati iz zgolj političnih in ideoloških razlogov, kar seveda spominja na zloglasne „moralno-politične kvalitete“, ki so jih v komunizmu morali imeti nosilci vseh malo bolj odgovornih funkcij. Podobno se je zgodilo kandidatu za člana vrhovnega sodišča, ki ga priporoča celotna stroka, vendar ga poslanci iz omenjenih strank, ki imajo v parlamentu večino, niso hoteli izvoliti. Ker ni strokovnih ugovorov zoper njega, so lahko samo politični razlogi.

Očitno je, da se te politične sile bojijo neodvisnega sodstva. Toda sodnika se boji samo tisti, ki nima čiste vesti. Politične sile, ki že obvladujejo področje ekonomije, financ in javnih glasil, si hočejo popolnoma podrediti še sodstvo. Po vsej verjetnosti bi rade dokončno zapечатile divje lastninjenje in s političnim pritiskom na sodstvo preprečile, da bi prišlo do revizije tistih postopkov lastninjenja, ki niso bili poštene ali pa so bili v nasprotju z zakonom.

Neodvisno sodstvo kot tretja veja oblasti je najbolj osnovni pogoj za demokracijo in svobodo. Če sodnik sodi samo po črki in duhu zakona ter načelih pravne stroke, sodi ne glede na to, kdo je kdo in kakšnega prepričanja je. Tedaj v državi vlada za vse enak zakon, ne pa oblastniška samovolja. To je vedel že Montesquieu, eden najbolj znanih političnih filozofov, ki je zastopal teorijo o nujni delitvi oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno. Zapisal je: „V večini evropskih kraljestev je vladavina usmerjena, ker vladar, ki ima dve prvi oblasti (zakonodajno in izvršilno), prepušča svojim podrejenim izvajanje tretje (sodne). Pri Turkih, kjer sultan združuje vse te tri oblasti, vlada gnusen despotizem.“ Potehtakem tiste politične sile, ki hočejo obvladovati tudi sodstvo in vplivati nanj, ne sodijo v demokratično Evropo, ampak na despotški Balkan.

...Odsotnost pravne države je torej naša najhujša in najbolj usodna pomanjkljivost.

VATIKAN:

mesto, država in Apostolski sedež

Ozemlje znotraj in zunaj obzidja

Vatikan je skupna domovina vseh kristjanov, različnih po narodnem izvoru, enotnih po veri v Jezusa Kristusa. Zato ni država v navadnem, marveč posebnem pomenu. Je seveda najprej ozemlje (Vatikansko mesto — Città del Vaticano), posebna organizacija (središče katoliške Cerkve) in družbena ustanova (država) z velikim mednarodnim vplivom.

Vatikan je najmanjša država na svetu, saj meri komaj 0,44 km² in nima niti 2000 prebivalcev.

Večji del Vatikanskega mesta (to je vatikanske države) leži znotraj obzidja med Vatikanskim gričem in Tiberom.

Po konkordatu, sklenjenem med Italijo in Svetim sedežem 11. februarja 1929, pa sodi v vatikansko državo tudi eksteritorialni del, ki leži zunaj tega mesta, raztresen po Rimu in okolici. Sestavljajo ga: lateranska bazilika, bazilika Marije Snežne, bazilika sv. Pavla, papeška palača Dataria, della Cancelleria, palača in Zavod za širjenje vere, palača sv. Oficija, palača dei Covertendi, poslopje rimskega vikariata, vila Gabrielli na Gianicolu, papeška palača v Castelgandolfu s palačo Cybo in nekdanjo vilo Barberini ter z vrtovi in še druga poslopja.

V samem Vatikanu je papeževa rimska palača, ki obsega številne dvorane, sobe in kapele, med njimi tudi znamenito Sikstinsko kapelo, Raffaellove stance, knjižnice in umetniške ustanove.

Vatikanska država

Po ustavi, ki jo je izdal papež Pij XI. 7. junija 1929, izvaja papež zakonodajno, sodno in izvršilno oblast v državi po pristojnih organih in organizacijah.

Kardinal državni tajnik ga zastopa v mednarodnih odnosih, državni svetovalci in upravitelji (guvernerji) pa upravljajo Vatikansko mesto navznoter.

Čeprav majhna, ima vatikanska država svoje znamke, denar, radijsko in televizijsko postajo, železniško postajo, mesnico in trgovine.

Za varnost in red v Vatikanu in eks-

teritorialnih poslopih skrbi okrog 100 papeških orožnikov (ustanovljeni leta 1816) in 100-članska švicarska garda (ustanovljena 1506). Poleg teh dveh ima Vatikan še plemiško gardo in palatinsko častno stražo.

Vatikanska država je sorazmerno mlada ustanova. Za življenje Cerkve in njeno mednarodno delo na političnem področju je veliko pomembnejši in starejši Sveti sedež.

Prebivalstvo, „državljeni“, uslužben- ci

Vatikanska država ne temelji na naciji, marveč na veri in drugih vrednotah, zato tudi njenega prebivalstva ne sestavljajo Vatikanci po krvi, marveč po kraju

bivanja in delovanja. Teh pa ni veliko. V Vatikanskem mestu živi kakšnih 400 prebivalcev, še 1000 pa jih tam dela in ima vatičanske potne liste.

Prvi prebivalec vatičanske države je papež. Z njim so še člani t.i. papeške družine, od visokih cerkvenih dostojanstvenikov do navadnih cerkvenih in državnih uslužbencev.

Njihovo število je v mejah možnosti, ki jih določa teritorij in zahteva narava življenja in dela.

Če bi želeli naštet vse, ki sestavljajo in poganjajo življenje tega pomembnega mesta, bi imeli veliko težav, preden bi sestavili dokončen spisec. Gotovo pa so

to vseh vrst uslužbenci po papeških uradih, varnostniki in redarji, delavci na pošti, banki in železnici, časnikarji, tiskarji, radijci, televizijci, knjižničarji in drugi.

Katoliška Cerkev, Sveti ali Apostolski sedež

Vatikan ni toliko država kolikor središče Cerkve. Tako ga pojmujejo že od prvih stoletij dalje, ko o vatičanski državi ni bilo ne duha ne sluha.

Svetna oblast Cerkve se je razvila v srednjem veku in plivkala do združitve Italije leta 1870, ko je povsem ugasnila.

Z zedinjenjem Italije in zavzetjem Rima so se

meje nekdanjega Vatikana tako zožile, da je bil poslej papež blizu 60 let pravcati jetnik v lastni palači. S pogodbo sprave, t.j. z lateranskim sporazumom, pa sta Sveti sedež in Italija končala medsebojne napetosti in ozemeljska vprašanja uredila tako, da je katoliška Cerkev, Sveti ali Apostolski sedež dobil lastno, resda miniaturno, a vendarle neodvisno in mednarodno priznano državo.

Njen vladar je vsakokratni Petrov naslednik, ki je kot vrhovni poglavar katoliške Cerkve, primas Italije in rimski škof tudi vatičanski suveren.

Toda vatičanska moč in mednarodni ugled ne temeljita na državi, njenem ozemlju in kulturnih spomenikih, marveč sta zakoreninjena v verski organizaciji. To pa je katoliška Cerkev. Njen vidni

del (ki na trenutke morda res spominja na državo) je Sveti sedež. V Sloveniji ga po drugem vatikanskem cerkvenem zboru raje imenujejo Apostolski sedež. V našem pojmovanju ne izraža toliko apostolskega izvora, ki je dejstvo, kolikor duhovno središče Petrovega namestnika, papeža, pastoralnega voditelja katoliške Cerkve. Izraz Apostolski sedež bolj poudarja klečalnik kakor vladarski tron.

Trojna razsežnost Svetega ali Apostolskega sedeža

Sveti sedež je v jedru troje: papež, državno tajništvo in rimska kurija. V pojmovanju mednarodne skupnosti je bistveno prav to troje. In ta stvarnost (imenovana tudi papeštvo) je že od srednjega veka dalje tudi dejanski predmet mednarodnega prava.

Sveti (ali Apostolski) sedež se v mednarodnem življenju uveljavlja na tri načine:

- s papeževim delovanjem (učenje in apostolska potovanja),
- z dejavnostjo državnega tajništva in
- s papeškimi diplomatskimi predstavniki.

Če smo še bolj natančni, ima papež na mednarodni ravni tri primате:

- je Kristusov namestnik,
- pastir vesoljne Cerkve in
- glava škofovskega zbora (vseh katoliških škofov).

Mednarodna dejavnost Cerkve se odvija prek državnega tajništva. Njen zametek je v Cameri secreti iz 15. stoletja. Najprej (v času nepotizma) jo je vodil papežev nečak (kardinal-nečak), ki so ga leta 1692 odpravili, nato pa državni tajnik ali prvi minister. Danes sestavlja ta državno tajništvo dva oddelka: za splošne zadeve in oddelk za odnose z državami.

Med drugimi ustanovami so še: svet za javne cerkvene zadeve, deset kongregacij, tajništva, sveti, uradi, papeška sodišča ter papeške komisije.

Vatikanska diplomacija deluje prek verskih in političnih predstavnikov. Prva ohranjajo stike s krajevnimi Cerkvami, druga s civilnimi oblastmi. Že prvo znano predstavništvo je bilo verske narave: legat na ekumenskem zboru.

IZDANI BATALJONI

Nadaljevanje s strani 231

Skupaj so vriskali na pohodih, trpeli v nevarnostih in borbah in se navduševali v zmagah. Tesno zvezane so vlekli po isti strezi proti breznu. Ista strašna smrt jim je bila določena.

Tu, pri njih, bi moral ostati. A ga drami glas, ki ga podi iz brezna. Ne more se mu ustavljati.

Pozno v noč je priplaval rob lune čez

Prvi papeževi predstavniki so bili (rezidencialni) škofje, od srednjega veka dalje diplomati. Od sredine 16. stoletja dalje pozna Cerkev nunciature s papeževimi predstavniki od drugod.

Po dunajskem kongresu svete alianse leta 1815 imajo papeževi predstavniki, ambasadorji ali nunciji posebno mesto med drugimi diplomati.

Ta prednost papeževih predstavnikov ni ugasnila niti med letom 1870 (izguba papeške države) in 1929 (ustanovitev Vatikanske države). To je dokaz več, da papeževi predstavniki ne zastopajo svetne države, temveč Sveti (Apostolski) sedež.

Danes deluje vatikanska diplomacija na dveh ravneh: pomaga vzpostaviti, utrjevati in ohranjati dvostranske odnose in sodeluje v mednarodnih ustanovah (OZN, KEVS, EZ).

nebo in rahlo posrebril odprtino. Tudi notri je vrgel snop žarkov, kakor za zadnjo večno luč.

Vrglo ga je kvišku.

„Zdaj, Janez! Korajžo!“ ga je pri-ganjalo.

Poljubil je Marijino podobo na svetinjici. „Pomagaj mi!“

Vrgel se je proti koreninam in se skušal potegniti na deblo...

Ob vrhu, kjer je končalo drevo, se je vrtoglav od napora in slabosti stisnil v ozkem žlebu. Le malo je še manjkalo. Oprezal je vse naokrog. Srce je čutil kovati nekje pod goltancem, moči pa ni bilo več, ne v rokah, še manj v kolenih. Klecnil je na grbančasto steno in počakal. Svežino noči je potegnil v stisnjena pljuča. Z njo je pil nove moči.

Po štirih je lezel prav do roba. Do praga ob žrelu, kjer se mu je ponujal svet življenja. Na levo in na desno je vrtel oči kot zver.

Nič se ni zganilo nikjer. Drevje je stražilo okrog jase. Le žerjavica zapuščenega ognja zadaj je pričala o onih, ki so odšli.

„Zbogom, bratje! Grem, da povem ljudem, kje ležite!“ jim je zašepetal. „Če ostanem pri vas, boste za večno pozabljeni.“

Iz objema smrti se je izmuznil v življenje.

27. julija 1996 je bil krščen v cerkvi Señor de los Milagros v Moronu DAMJAN PAVŠER, sin Tomaža in Alenke roj. Pograjc.

Slomšek in naš čas

STANKO JANEŽIČ

8. PISATELJ IN PRIDIGAR

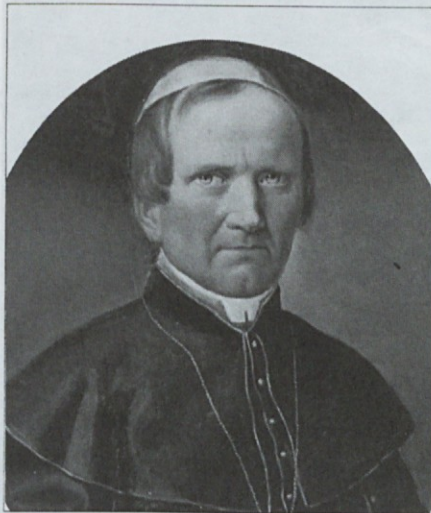
Slomšek je v času svojega službovanja v celovškem bogoslovju izdal vrsto knjig. Pri nekaterih so sodelovali tudi bogoslovci; tako že pri zbirki narodnih pesmi, ki je izšla v Celovcu leta 1833 pod naslovom: „Pesme po Koroskim ino Shtajarskim snane, enokoljko popravljene ino na novo sloshene“. Od 33 tu objavljenih pesmi je kar 15 Slomškovih, saj je Slomšek v teh svojih celovških letih pridno pisal tudi pesmi. V njih je navadno povezoval vzgojno, domoljubno in versko misel.

V eni izmed teh svojih pesmi, z naslovom „Sedanji svet“, takole poje, tudi za današnji čas: „Nas poštenost zapustila in odritosrčnost spi; je pobožnost v kot se skrila, za pravico pota ni. Zdaj ljubezen omaguje, dobrotljivost v ječi je; prava vera z'lo ugasuje, čednost pa za kruhom gre. Zdaj resnica pokopana in zaupanje nori; sramežljivost je zaspana in na steni vest visi.“

Leta 1834 je v Celovcu izšla Slomško-va knjižica „Keršansko devišstvo“, ki so jo ljudje nemudoma razgrabili, naslednje leto nova knjižica za dekleta, potem pa so bile zapovrstjo izdane še Slomškove knjižice za fante, za ministrante in za otroke. V svoji gorečnosti je Slomšek želel s svojo spodbudno tiskano besedo zajeti vse slovensko ljudstvo, zlasti še mlade, ki so že znali brati. Slovenski duhovniki so se najbolj razveselili njegovih pridig, ki jih je leta 1835 izdal v Gradcu pod naslovom: „Hrana evangelskih nauk, bogoljubnim dušam dana na vse nedele ino sapovedane prasnike v leti“.

Slomšek je bil odličen pridigar. Kakor je rad maševal, spovedoval in učil otroke, tako je še posebej z veseljem pridigoval, v slovenščini, pa tudi v nemščini, kakor so ga prosili in je bilo potrebno. Tudi iz Celovca je hodil v razne kraje in s svojo toplo in jasno besedo ljudi vabil k ljubezni do Boga ter jih navduševal za krščansko življenje.

Eno svojih najbolj znamenitih pridig je Slomšek imel na binkoštni ponedeljek 1838 v Blatnem gradu na Koroškem, kjer je župnikoval pesnik Urban Jarnik.

Pridiga je posvečena spoštovanju slovenskega jezika. V njej Slomšek med drugim naglaša: Materni jezik je najdražja dota, ki smo jo od svojih staršev dobili; skrbno smo ga dolžni ohraniti, lepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je talent, katerega je nam Gospod nebes in zemlje izročil, da bi z njim kupčevali in veliko dobička storili. Kdor svoj materni slovenski jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje; Bog bo enkrat terjal in vsi zaničevalci svoje-ga poštenega jezika bojo v zunanjo temo potisnjeni. Oj ljubi, lepi in pošteni slovenski materni jezik! S katerim sem prvič svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja klical, v katerim so me moja mati učili Boga spoznati, v katerem sem prvobart svojega Stvarnika častil — tebe hočem kakor najdražji spomin svojih rajnih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto po pame-ti, kolikor premorem, skrbeti; v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure Boga najrajši hvaliti; v slovenskem jeziku moje ljube brate in sestre Slovence najrajši učiti, in želim, kakor hvaležen sin svoje ljube matere, da kakor je moja prva beseda slovenja bila, naj tudi moja poslednja beseda slovenja bo. Kakor se je Sveti Duh v podobah mnogoterih jezikov prikazal, ravno tak naj v vseh jezikih se Bog hvali in časti, v lepi slogi, zastopnosti in krščanski ljubezni. In kakor je Bog Sveti Duh vse narode in jezike v

Odgovor s križa

Anton Nadrah

Suho drevo
brez sadov,
polomljene veje.
Zakaj?

Zavoženo življenje,
brez koristi,
veliko trpljenja.
Zakaj?

Toliko izgubljenih nad,
toliko potočenih solz,
toliko nesrečnih ljudi.
Zakaj?

Stvarnik življenja,
vrelec dobrote,
sama ljubezen,
zakaj?

Velik lesen križ,
kakor drevo,
na njem umrli Gospod visi;
V očeh ljudi zavoženo življenje,
a on zdaj poveljčan živi.

Iz njegove prebodene strani
izvira toliko sadov,
toliko novih življenj,
toliko novih sad,
toliko solz veselja,
toliko večno srečnih ljudi,
da je v Križanem
odgovor
na vsak „zakaj?“

svojo sveto Cerkev poklical, ravno tako bo tudi enkrat vse svoje zveste služab-nike v svojem učenem kraljestvu združil.

Ob teh čudovitih Slomškovih besedah pred več kot 150 leti sklenimo, da bomo tudi mi v tem našem času svoj materinski slovenski jezik spoštovali in ljubili, da ga bomo skušali vse bolj spoznavati, da v njem ne bomo ne kvantali ne preklinjali, temveč bomo v njem častili Boga ter razveseljevali svoje sestre in brate. Tudi to naj bo naš prispevek za utrditev in razvoj slovenskega naroda in njegove samostojne državnosti.

POVIŠANJE SVETEGA KRIŽA

Križ je kristjanu živa, pretresljiva povest o trpljenju in poveličanju Gospodovem: križ je pa tudi znamenje našega odrešenja, ki se je izvršilo s Kristusovo smrtjo in vstajenjem.

Razumljivo je torej, zakaj Cerkev pred vsemi svetimi podobami podoba svetega križa najbolj časti, posebno še časti relikvije resničnega Gospodovega križa.

Uvedba praznika se nanaša na ostanke pravega Kristusovega križa, ki ga je —kakor trdijo poročila— po trditvi nekaterih strokovnjakov zgodovinsko zanesljiva, po drugih pa legendarna — našla sv. Helena, mati cesarja Konstantina. Skoraj 300 let po smrti našega Gospoda je bil njegov grob na Kalvariji zasut in križ zakopan globoko v zemljo. Ko je cesar Konstantin po zmagi nad Maksencijem dal kristjanom svobodo, je cesarjeva mati prišla v Jeruzalem, da bi tu počastila svete kraje, kjer je Odrešenik trpel in umrl. Helena je dala kraj očistiti in kopati tam, kjer bi moral biti Gospodov grob in križ. In našli so grob in križ. Konstantin je dal sezidati tam cerkev Kristusovega vstajenja in cerkev svetega križa ali božjega groba, kakor navadno pravimo. 14. septembra 335, po posvetitvi cerkve, so relikvijo križa izpostavili v slovesno počestitev. Križ se je v vojnih dogodkih kasneje izgubil, ostala pa je zavest, da je

treba križ kot znamenje Jezusovega odrešilnega trpljenja častiti.

V vsaki krščanski hiši naj bi na vidnem, dostojnem mestu bila podoba križanega Kristusa, razpelo, in naj bi nas spominjala na najvažnejši dogodek človeške zgodovine. Naj bi nam križ vsak dan znova, posebej pa še ob važnih trenutkih življenja, ob bridkih preizkušnjah in odločilnih korakih nasproti nejasni prihodnosti, glasno govoril o božji ljubezni, ki se je v Križanem sklonila v globino človeškega trpljenja in prinesla odrešenje — ne sicer na tak način, da bi nam trpljenje na zemlji odvzela, pač pa s tem, da je trpljenje spremenila v nekaj čisto drugega, kakor je samo po sebi: v pot k poveličanju s Kristusom.

Kristusov križ je sicer najprej simbol trpljenja, vendar pa ni znamenje brezuspešnega propada. Kalvarija ni tragična katastrofa največje ljubezni sveta, kar jih je kdaj bilo. Križani je namreč vstal in živi poveličan — zato, da bi svoje brate, vse ljudi, ki se z dejavno vero in z zakramenti vcepljajo vanj, napravljali deležne svojega poveličnega življenja, ki ga je s trpljenjem in smrtjo zaslužil za svojo človeško naravo, a hkrati s tem za vse človeštvo.

Anton Strle

15. SEPTEMBER Mati žalostna

Mati žalostna je stala,
zraven križa je jokala,
ko na njem je visel Sin.

V grenko žalost zatopljena
je nje duša prebodena
z mečem silnih bolečin.

O, kaj žalosti prestati
morala je sveta Mati,
ktere Sin je rešil svet.

V žalosti vzdihuje blede,
ko v trepetu Sina gleda,
kaj trpi na les razpet.

Komu potok solz ne lije,
ko bridkosti zre Marije,
grenke nad morja bridkost?

Kdo prisrčno ne žaluje,
ko to Mater premišljuje,
njenih boli velikost?

Vidi Jezusa trpeti,
grehe ljudstva nase vzeti,
šibam vdati se voljno.

V Sina le pogled upira,
ko ves zapuščen umira,
k smrti nagne že glavo.

Mati, vir ljubezni prave,
naj občutim te težave
in s teboj žalujem zdaj.

Daj, da bo srce se vnelo
in za Jezusa gorelo
mi v ljubezni vekomaj.

Sveta Mati, to te prosim,
rane Kristusa naj nosim,
vtisni v moje jih srce!

Sinu tvojemu so rane
v odrešenje moje dane,
tudi mene naj bolé.

Naj s teboj sedaj žalujem,
Križanega objokujem,
ko v dolini solz živim.

S tabo poleg križa stati,
s tabo združen žalovati
v bridkem joku hrepenim.

Prosim, hvaljena Devica,
ti mi bodi tolažnica,
daj mi delež bolečin.

Daj mi, da bom vse življenje
rad premišljal to trpljenje,
ko je umiral božji Sin.

Mene križ naj obtežuje,
mene s tugo napolnjuje
sveta kri njegovih ran.

Ti pa varuj, ljuba Mati,
da moj del ne bo poguba,
kadar pride sodni dan.

Kristus, ko bo treba umreti,
daj po Materi presveti,
da skušnjave zmagal bom.

Ko pa smrt telo mi vzame,
dušo mojo naj objame
večne slave rajski dom.

VERUJEM

ALOJZ REBULA

Iz Niceje, bogate na cipresah, tam ob Pontu Evskinu, ob Črnem morju, se je vzdignil glas koncila v stari grščini in potem se je ista veroizpoved izpopolnjena razdonela iz cesarskega Konstantinopla, kakor oblak golobov čez grebene stoletij se je potem prevedena v latinščino poglajala do Ciril-Metodovega razvodja in se potem vsidrala med naše laze in naše vinograde, med naša leščevja in naše smreke, nicejsko-konstantinopelsko-slovenska.

Edinole temu glasu sem prisluhnil, ko sem pisal te vrstice, navpičnemu od gotike in rdečemu od baroka, s priptimi očmi sem zlogoval za njim besedo za besedo za ušesom na zemlji med Nicejo in Ljubljano, skoraj loveč se z jezikom med dvema tisočletjema med staro grščino in slovenščino 1975, brez kakršnekoli izvirnosti, razen če je kaj izvirnega pri tem, da se ti Credo zaplete med veje in med oblake.

Glejte, bratje, v kaj vse bi lahko verjel! Lahko bi na primer verjel v vsemogočno Temo, stvarnico vsega, v gluho Protoplazmo na začetku, v materno Praslepoto, nosečo od Niča. V Urana in Hronosa in Zevsa bi lahko verjel, v začetno eksplozijo iz naročja norega Slučaja za neko prikazensko prihodnost iz organske kemije, za neko usodo iz atomskih vrtnčenj, podečih se čez izžgane puščave Nesmisla.

Vidite, v takšno teogonijo Niča bi lahko verjel in se prepoznal kot sin tega Niča in škrtajoč z zobmi molil s Hemingwayevim junakom: Oče nič, ki si v nič, pridi k nam tvoj nič.

Pa mi je po nedoumljivem daru dano, da morem z vami verjeti ne v kaos ne v Slučaj ne v Materijo, mater Erinij, ampak v Očeta, v neki neskončni mili Ti na dnu vseh svetlobnih let in vseh slutenj, v tisto kozmično družinskost, ki jo daje le Oče, v tisto medbitno nežnost, ki jo je izžareval le Oče, tako da morem reči z vami iz noči vere v sinovskem tikanju: Oče naš, ki si v nebesih, pridi k nam tvoje kraljestvo.

Vidite, lahko bi tudi verjel v Pranežnost, ampak medlečo v neki svoji večni impotenci, tako pa mi je dano, da z vami verujemo v Praaktivnost, ki je ustvarila nebo in zemljo, ne samo slavo gozdov in oblakov in voda in zvezd, kar pijejo naši čuti med dnevom in nočjo skozi epopeje letnih časov, ampak tudi kar izvirajo iz brezen nevidnega naši mikroskopi in naši teleskopi na neznanskem loku med atomi in supernovami.

Še več, z vami vred verujem v Pradomišljijo, ki je priklicala v nepredstavljivo razkošnost bivanja neko drugo veselje zunaj dojemljivosti naših aparatov, cekine, ki jih oko še ni videlo, in glasbe, ki jih uho še ni slišalo, in ekstaze, ki jih srce človeka še ni okusilo, vse to obljudeno ne s sencami, ampak z bliski Praluči, z angeli in nadangeli, s prestoli in gospodstvi.

Lahko bi verjel v Sina, ki ne bi bil Bog od Boga, ampak tema od teme, mit od mita, nič od nič.

Pa mi je dano z vami verjeti v Luč od Luči, v Ljubezen od Ljubezni, v Slavo od Slave, ne v metaforo ali simbol, ampak v ime in v usodo veselja, v Jezusa Kristusa, Gospoda našega, rojenega, ne ustvarjenega, enega bistva z Očetom, po katerem je bilo vse ustvarjeno, po katerem se je tudi tale naša zemlja vtirila za svojo medzvezdno avanturo, zazelenela v drevesa in se razsvetlila v vode.

Vidite: lahko bi tudi verjel v Boga, ampak po Epikurovo, brezbržnega v svoji božanski osami, gluhega za šum naših vetrov in za odmev naših krikov, gluhega za slapove krvi in solza, v katere se je razšumela zemlja, gluhega za naš izziv zvezdam: Zakaj ste nas rodile!

Pa mi je dano z vami verjeti nekaj fantastičnega: da je tisti Prazačetek oblekel naše meso in postal človek, ne iz kozmičnega turizma ne iz večnostnega dolgčasa ne iz planetarnega športa, ampak ker so v njegovih žilah naprej šumele vse štiri reke izgubljenega Edena in ker ni prenesel, da bi zavladovala smrt nad človekom in nad njegovim zelenosinjim planetom.

Zato je postal človek, ne teorija, ne program, ampak človek, Semit, rojen po Svetem Duhu iz deklice, device, ki je bila Judinja in ji je bilo ime Marija, pravi človek, človek-moški, vse to, kar je moški, krvni obtok in dihanje pljuč, svetel korak sredi žit in sredi oljk, navdušenje nad pticami neba in nad lilijami na polju, prepustitev ženskemu maziljenju, trudnost in smrtna žalost, človek kot mi, ki se mu roke domačnostno premikajo med ozvezdji naših ur, med vesli in med košarami, med smokvami in ribami, med kruhom in vinom.

Lahko bi o njem domneval, ko ne bi vedel kaj več, da je bil na

8. decembra 1995 sta se poročila v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu dr. MONIKA PERGAR in GABRIJEL PETKOVŠEK. Čestitamo!

primer najprej oklican za kralja province Judeje in potem za rimskega cesarja namesto senilno ponorelega Tiberija.

Pa mi je dano verjeti, da ni imel kamna, kamor bi položil glavo, da je bil krotak in iz srca ponižen, da je zdravil bolne in nasičeval lačne in da je bil tridesetleten pod eno od političnih ničel svojega časa, Poncijem Pilatom, razpet na križ med dvema roparjema in bil v grob položen.

Vidite, lahko bi verjel, da je potlej mrtev tudi sam nastopil pot vsega organskega na zemlji, pot hrastov, ko se zgrudijo v globače, in pot človeka, ki ga položijo v naročje prsti.

Toda kaj mi je dano z vami verjeti, bratje! nekaj večjega kot to, da smo odkrili penicilin in da smo stopili na Luno.

To mi je dano verjeti z vami: da se je tretji dan hrib razpočil od neznanske eksplozije in da je zemlja od nje vzplala od nore mladosti z vsemi svojimi pogorji in oceani, da je prvorojenec novega stvarstva vstal od mrtvih v slavi poveljane biologije in v nebesa šel.

In lahko bi verjel, da mu je bilo trideset let dovolj tu doli, da se je do kraja najedel naše resnicoljubnosti in naše pravičnosti, da je potem zaloputnil za sabo vrata neskončnosti in si rekel: „Pozabimo, da so bili ustvarjeni po naši podobli!“

Pa mi je dano z vami verjeti, da se ni kot komet, ki potegne svoj rep v daljave, za večno izgubil v slavo Očetovo, ampak mi je nasprotno dano verjeti, da ga bo neskončnost vrnila in da spet pride.

Ne kot človek, ki se da zasramovati od farizejev in križati v nekem predmestju od rimske desetnije, ne več kot predmet političnih pročelij, diplomatskih manipulacij in intelektualnih ironij, ampak kot kozmična vihra in neustavljivi prodor in uničujoč sijaj, kot sodnik, ki pride soditi žive in mrtve, vsakega ne toliko po tem, kar je bil in kar je naredil, ampak po tem, kar je hotel biti in kar je hotel narediti.

Kot milijarda tankov in kot pomladni oblak, kot milijarda bombnikov in kot podvečerna sapa: tako se bo pokazalo njegovo znamenje in jokali se bodo vsi narodi zemlje.

Takšen pride, v vihri vsemogočnosti, s kretnjo vladarja, katerega kraljestvu ne bo konca.

Zakaj takrat bo položil pred svoje noge zadnjega sovražnika, smrt, in odtlej bo vse, kar bo, brez konca, brez konca na neki nepredstavljivi novi zemlji v novih letnih časih in v novih gozdovih, šumečih od voda večnosti, v novi politiki, v novem jusu in novi fiziki, v jutrih od nekega novega nebesnega telesa, od samega sonca Pravice.

O, in v kaj bi lahko verjel, bratje, namesto v Svetega Duha, ki ga z Očetom molimo in slavimo!

Lahko bi na primer verjel v hegelianstvo in psihoanalizo, v informatiko in kibernetiko, lahko bi s Sartrom in Jonescom otipaval vse ledene pregibe na kadavru Niča in napojen z izpušnimi plini poslušal šklepetanje računalnikov tja v stekleno danjenje tretjega tisočletja.

Pa mi je dano z vami verjeti v Svetega Duha, Gospoda, ki oživlja, ki ne izhaja iz Hegla in iz Freuda, ampak iz Očeta in Sina, v Duha, ki je tolažba žalostnih in svežost trudnih, luč src in oče ubogih.

Ki skozi stoletja ni molčal, ampak je govoril po prerokih, ne samo po Izaiju in Jeremiju in Ezekijelu in Danijelu, ampak tudi po vseh dvanajstih malih prerokih, po Baruhu in Amosu, po Ozeju in

Lisztove maše

EDO ŠKULJ

Franz Liszt se je rodil leta 1811 blizu Soprona na Madžarskem in umrl leta 1886 v Bayreuthu. Ko je bil star deset let, so mu dobrotniki omogočili študij klavirja na Dunaju, in sicer pri Carlu Czernyju. Kmalu zatem se je preselil v Pariz, od koder je potoval po Franciji, pa tudi v Anglijo in v Švico. Ta leta so sploh minevala med poučevanjem in koncertiranjem, pa tudi večina klavirskih del je iz tega obdobja. To so virtuosna leta, ki so utrdila njegov sloves po vsej Evropi. V drugem obdobju, od leta 1848 do 1861, se je ustalil v Weimarju, kjer je bil kapelnik na dvoru velikega vojvoda. V tem obdobju so nastale njegove simfonične skladbe, predvsem uverture in simfonične pesnitve.

Tretje obdobje se pne od leta 1861 do smrti. V tem času, v katerem je veliko potoval, je ustvaril večino svojih cerkvenih skladb. Takrat se je tudi začel obračati h gregorijanskemu petju in k mojstrom vokalne polifonije. Sad tega študija sta *Zbovska maša* in *Rekviem*. V Rimu je prejel nekdanje nižje redove in oblekel talar.

Liszt ima dva dokončana oratorija. Že v weimarskem obdobju je naredil nekaj skic za oratorij *Legenda o sveti Elizabeti*.

Skladba, ki niha med oratorijem in glasbeno dramo, ima dva dela, v vsakem od njih po tri stavke. Glasbeni jezik tega dela je zelo blizu odrski estetiki. Prva izvedba je bila leta 1865 v Budimpešti. Drugi oratorij je *Kristus*, ki je ravno tako kot prejšnji za soliste, zbor, orkester in orgle. Ta skladba je bolj dognana in osebno neprimeren bolj doživeta od prejšnje. Čeprav traja njeno izvajanje kar tri ure, je v celoti enovita. Prvi del opisuje Jezusovo rojstvo, zato je pastoralnega značaja. Drugi

del, ki opisuje javno delovaje, začenjajo Blagri za bariton, zbor in orgle, njim pa sledi Očenaš. Tretji del opisuje Jezusovo trpljenje in smrt. Vanj je skladatelj vpletel Stabat mater. Oratorij sklence fuga na besede: *Hozana na višavah, aleluja, amen*. Prva izvedba je bila leta 1873 v Weimarju. Ne samo oratoriji, tudi kantate so pritegnile Lisztovo pozornost. Skladatelj jih je precej zložil predvsem v zadnjem obdobju. Kantata *Križev pot* je niz 14 postaj križevga pota za soliste, mešani zbor in klavir. Skladba velja za njegovo največjo stvaritev iz tega obdobja. Glasbeni tok je vseskozi zadržan in pobožen. Raba išočih harmonij pa daje tej skladbi nenavadno ozračje. Besedilo je sestavljeno iz Svetega pisma, latinskih imen in nemških korolov. Med pobožnejše kantate štejejo še *Sončno pesem sv. Frančiška* za bartiton solo, moški zbor, orkester in orgle ter *Legendo sv. Cecilije* za podobno zasedbo.

Pomemben je Lisztov delež orgelski glasbi. Najbolj znana orgelska skladba je Preludij in fuga na Bach, ki je poklon velikemu skladatelju, katerega je imenoval glasbeni Tomaž Akvinski. Kljub romantični zasnovi in elegantni virtuosnosti je skladba jasno prosojna, nikakor pa ne more zakriti, da je zamišljena kot klavirska skladba. Skladba ima blesteč uvodni del, v katerem skladatelj obravnava osnovno temo na različno enkratne načine. Tudi fuga prinese na začetku

Miheju, po Joelu in Abdiju, po Jonu in Sofoniju, po Nahumu in Habakuku, po Ageju in Zahariju in Malahiju.

Glejte, po vseh teh je govoril v enosti duha in v različnosti slogov in poleg njih še po drugih v različnih indoevropskih jezikih Sredozemlja: po Homerju, očetu razuma, in po Sofoklu, propovedniku večnega zakona, in po Platonu, arhitektu nevidnega, po Vergiliju in po Marku Avreliju, po Danteju in po Dostojevskem, po Pascalu in Newmanu, po Maritainu in Solženicinu.

Ampak ne samo po teh, ampak tudi po drugih, v vedno novi neizčrpnosti jezikov in slogov, tudi po slovenskih prerokih, po Prešernu, ki je nazdravljaj bratstvu vseh narodov, kakor iz gorečega grma je govoril skozi Cankarjevo hrepenenje in skozi Kosovelove ekstaze.

In glejte, bratje: lahko bi verjel v sto različnih Cerkev ali pa v nikakršno Cerkev, pa mi je dano, da obenem z vami verujem v eno, ne politikantsko, ampak sveto, ne nacionalistično, ampak vesoljno, katoliško in apostolsko.

V Cerkev, ki je samo vidna demantna konica potopljenih piramid v brezmejnosti prostora in časa, v nevidno ekumensko Cerkev vseh božjih sinov v pravoslavju in protestantizmu, v islamu in budizmu, vseh nezavednih božjih sinov v ateizmu, vseh, ki se jim

še neartikuliran izvija iz src vzdih: pridi, Gospod Jezus!

Vidite, lahko bi tudi verjel v občestvo svetnikov, v mostove na vse strani, v pretakanje voda večnosti v vse smeri, v nedoumljive integracijske procese milosti, v eno samo skupno kraljevo klet z vinom iz muškata večnih višav.

In z vami mi je dano verjeti v en krst, v vključitev naših vatov in amperov v centralo nesmrtnosti, ki je Kristus, da v tem žaru pregori, kar je v nas upora proti zakonu, napisanemu in nenapisanemu, v odpuščene grehov.

In na koncu bi lahko rekel, da verujem v progres in v raj na zemlji in v kozmonavtiko, pa mi je dano nekaj nedoumljivega, da rajši skupaj z vami, bratje, verujem v vstajenje, ne v vstajenje iz energetske krize ali iz inflacije ali iz ekološke zasičenosti, ampak v nekaj več, v nekaj zahtevnejšega in predrznejšega, v vstajenje mrtvih.

Ne samo v vstajenje zavesti, ampak v vstajenje naših izrabljenih rok in nog, naših izhlapelih src, v vstajenje vsega, ob čemer srce kliče trenutku „Ustavi se!“ in ob čemer si hoče večnosti, globoke večnosti.

V vse to mi je dano po nedoumljivem daru z vami verjeti in za vsem tem v življenje, ki ne mine.

Amen.

in na koncu jasno osnovno štirinotno temo. Neprimerno daljša je *Fantazija na koral Ad nos, ad salutarem undam*, katere izvajanje traja skoraj pol ure. Sladba ima tri dele: prvi del je fantazija, drugi adagio, tretji pa finale z slavnostno fugo, ki ima kar vojaško temo. V *Evocation à la Chapelle Sixtine* se spominja tako Allegrija kot Mozarta, v *Variacijah na Wein, Klagen, Sorgen, Zagen* pa Johanna S. Bacha. Če so te skladbe bolj koncertnega značaja, pa bi lahko imenovali kar uporabno glasbo *Mašo za orgle* in *Rekviem* za spremeljavo mašnega obreda.

V Lisztovi cerkveni glasbi imajo posebno mesto maše. Prva od vseh je *Maša za moški kvartet, moški zbor in orgle* iz leta 1848 in predelana leta 1869. V njej je hotel skladatelj povezati cerkvenoglasbeni slog s svojimi osebnimi skladateljskimi prijemi. V *slavi* in v *jagnje* se je skladatelj poslužil gregorijanskih motivov. Njegova harmonija, v kateri se je oziral na Palestrinov slog, daje celotni skladbi osebni pečat. Solistični deli s svojimi dinamičnimi in liričnimi nasprotji prinašajo prijetne spremembe celotnemu delu. Orgle imajo le semtertja samostojno vlogo, v glavnem pa spremljajo pojoči zbor. *Slovesno mašo* za solista, zbor in orkester je zložil za posvetitev obnovljene esztergomske stolnice leta 1865, zato jo tudi večkrat imenujejo *Esztergomska maša*. Zaradi sklenjenega in nepretrganega loka

mašne gradnje slovi ta skladba za eno najboljših Lisztovih uglasbitev mašnega besedila, čeprav so ji večkrat očitali, da ima preveč posvetnega in premalo bogoslužnega duha. *Mašo kronanja* za soliste, zbor in orkester je zložil dve leti pozneje, leta 1867 ob kronanju cesarja Franca Jožefa kot madžarskega kralja. Skladatelj je hotel v tej skladbi objeti cerkveni in narodno madžarski občutek, hkrati pa jo je napisal v zelo preprostem slogu. *Zborovsko mašo* za zbor in orgle je Liszt komponiral v želji, da bi ustregel cecilijanskim pogledom na cerkveno glasbo. Skladba je

napisana v preprostem slogu, večkrat se opira na gregorijansko motiviko, hkrati pa se izogiba kromatiki in romantičnim prijemom. Izvirno je mašo zasnoval a capella, pozneje ji je dodal orgle, vendar le kot harmonsko podporo. Maša je nastala sredi rimskega obdobja. Z njo je hotel pokazati, kako si zamišlja prenovno cerkvene glasbe po zgledu starih mojstrov. *Rekviem* za soliste, moški zbor in orgle je nastal proti letu 1870 v spomin — kot menijo nekateri — na mater in na dva otroka. Pretresljiv je zadnji stavek s pogledom na poslednjo sodbo.

Simpozij o Svetem pismu v Ljubljani

Ob izidu novega slovenskega preвода Svetega pisma bo v Ljubljani od 18. do 20. septembra mednarodni simpozij pod pokroviteljstvom Slovenske akademije znanosti in umetnosti in sodelovanju z Izraelsko akademijo znanosti in humanističnih ved (Jeruzalem), univerzo v Ljubljani, univerzo v Mariboru, Teološko fakulteto univerze v Ljubljani, Narodno in univerzitetno knjižnico, Narodno galerijo, Združenimi bibličnimi družbami (London), Družbo za svetopi-

semsko slovstvo (Decatur) GA), Mednarodno organizacijo za študije Stare zaveze (Leiden), Katoliško biblično federacijo (Stuttgart), Orientaliskim institutom v Rimu in Radiotelevizijo Ljubljana.

V častnem predstavnstvu simpozija so dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade Republike Slovenije, dr. Alojzij Šuštar, predsednik Slovenske škofovske konference in akad. prof. France Bernik, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti; v častnem predstavnstvu sta minister za kulturo RS dr. Janez Dular in minister za znanost RS dr. Andrej Umek, v predstavnstvu akademskih ustanov in združenj rektor Univerze v Ljubljani dr. Alojzij Kralj, predsednik Mednarodnega združenja za študij Stare zaveze dr. Mague Laebe, rektor univerze v Mariboru dr. Ludvik Toplak in dekan Teološke fakultete dr. Janez Juhant.

Predsednik akademskega odbora je akad. prof. dr. Jože Krašovec, člana pa dr. Kajetan Gantar in dr. Janko Kos.

Na simpoziju v Cankarjevem domu bodo nastopili največji izvedenci za stare in slovanske prevode Svetega pisma iz vsega sveta. V Cankarjevem domu bodo tudi prireditve za širše občinstvo, v Narodni galeriji pa bo razstava svetopisemskih rokopisov in tiskov.

Namen srečanja in prireditve je večstranski: na najvišji znanstveni ravni predstaviti značilnosti hermenevtike, kot se kaže v starih in slovanskih prevodih SP; presojati vlogo Svetega pisma v rodovni hermenevtiki na splošno in v naro-

16. junija 1996 je bil krščen v cerkvi Marije Pomagaj NIKOLAJ MALALAN, sin Poldeta in Tončke roj. Koželnik.

„Še je čas!“

NADISLAVA LAHARNAR

V Orehovi vasi je bil misijon. Že dolgo tega. Vsekakor pred koncilom, ko še ni bilo ozvočenih cerkvā. Tedaj seveda tudi ni bilo mikrofonov, v katere danes, često do onemoglosti, bruhajo svojo ihto razni popevkarji, gurūji in politikanti.

Nad vasjo je stala, in še stoji, ljubka mini-cerkvica, ena takih kot so posejane povsod po naši ljubi domači zemlji. Taka, da človeka mika, da bi jo kar v žep vtaknil in vzel s seboj čez morje, če je prišel z druge strani in prevozil dvanajst tisoč kilometrov daleč.

V cerkvici je bila prižnica po starem, a s tako akustiko, da se je pridiga razlila jasno do zadnjega kotička in prodrila tudi v naglušna ušesa. Kar pa je že tedaj resno

dnih kulturah; vzpostaviti tesnejše povezave med Vzhodom in Zahodom in spodbuditi ekumensko razsežnost v svetopi-semški interpretaciji. Vzporedna predavanja bodo v dveh ali treh dvoranah.

Med drugimi predavatelji bodo predavali tudi nekateri avtorji prevoda: dr. Jože Krašovec, dr. Jurij Bizjak, mag. Milan Holc, dr. Marjan Peklaj, dr. Snežna Večko, dr. Peter Weiss in dr. Alojz Rebula (slavnostno predavanje) ter dr. France Rozman.

Pri otvoritvi bo sodeloval komorni zbor Ave (zborovodja Matjaž Hauptman), na koncertu zvečer 22. septembra pa Mešani zbor Obala Koper (zborovodja Valter Lo Nigro), Mladinski zbor Maribor (zborovodkinja Karmina Šilec) in komorni zbor Radio Slovenija (zborovodja Matjaž Ščeh); vsi trije zbori pa bodo skupaj zapeli Bachov Magnificat s sinfoničnim orkestrom Radiotelevizije Slovenija z dirigentom Markom Munihom (bas Marko Fink); 24. zvečer bodo recital izbranih svetopisemskih besedil izvajali igralci Narodnega gledališča in komorni zbor Škofijske klasične gimnazije; Mendelssohnov Psalm 42 pa zbor Consortium musicum (Mirko Cuderman) z orkestrom Slovenske filharmonije (Marko Letonja).

klicalo po obnovi, so bile klopí. Posebno tiste pod korom so bile take vrste, da v njih nisi mogel niti stati niti klečati, najmanj pa sedeti vsaj prilično v redu, da bi te materija preveč ne motila, ko si že itak le s težavo skušal iti vase, zbrati svoje misli in jih usmeriti kvišku.

S prižnice je zagrmelo v zamolklo bobnečem basu, a ne grozeče, raje spodbujajoče: „ŠE JE ČAS...!“ Glas je odmeval v srcih, jih gnetel, mehčal in obde- loval z neskončnostjo božjega usmiljenja in z milostjo, ki ji nobena stvar na svetu nima para po vrednosti, še manj pa po meri resnične sreče, za katero je vsak človek ustvarjen.

„ŠE JE ČAS...!“ je reklo v drugič, natančno v takem tonu, da je možakarja pod korom spravilo na rob odločitve.

Dober korak od njega je sedel v spovednici pater Franček. Pravkar je odslovil zadnjega spovedanca, potegnil za svi- leni trakec v svetih bukvah in se zatopil v branje. Čez čas je spet prijel za trakec in ga prestavil — ravno v trenutku, ko je s prižnice zadonelo v tretje:

„ŠE JE ČAS...!“

- „NE, ga NI! Knjigo zapira in odšel bo...! Za petero Kriščevih ran...!“ Možakarja pod korom je vrglo naprej, da je v tisočinki sekunde pristal pri patru

Frančku.

Brez pozdrava, brez uvoda, brez vsakega obrazca je butnilo iz njega:

- Pe-et - - -

- Aha, pet...

- Ne! Pe-et-intrideset...

Za petintrideset let sta s patrom pora- vnala vse moževe račune z Bogom, malo po stolpcih, večino pa načez.

Kor se ni podrl, obokani strop in stebri niso padli na grešnika in tla pod njim so ostala trdna; pes je nadaljeval z lizanjem rane sv. Roku, sv. Krištof pa je mirno nosil Jezuščka čez vodo. Tudi ljudje se niso spotikali ob njem, so se že vsi razšli. Pri tleh je ostajal duh po stenski vlagi, po plesnobi in trohnobi, v nebo pa je plavala mešanica dima komaj po- gašenih sveč, rajskega vonja po kadilu in vročih hlapov gorečih, vztrajnih, zaup- nih in čistiljivih molitev.

V konici cerkvenega okna je manj- kal košček barvnega stekla. Ko je luna priplula izza oblakov, je skozi odprtino z enim očesom videla klečati patra Frančka pred Hišnim Gospodarjem in Gospodom žetve, v zahvalo za edinstve- ni poklic na svetu, z drugim očesom pa je odkrila možakarja izpod kora, kako je, kot na perutih, odhajal opravičen na svoj dom.

7. julija 1996 so bili krščeni v cerkvi Marije Pomagaj trojčki MATJAŽ ANDREJ, JANEZ PAVEL in JOŠKO MIHAEL FILIPIČ, sinovi Janeza in Silvije roj. Lovšin.

„Satan snuje svojo fronto!“

RUDOLF HIRSCHGGER

Mi zanikamo bogove in njih podstavke. Izzivamo njihovega vrhovnega poglavarja, ki ga je križala oblast teme... Pustil je na zemlji Cerkev, danas muči. Porušili bomo glavni oltar... Pokazali bomo svetu svoje sovraštvo. Duhovniki bodo imeli svojo končno muko. Porušili bomo cerkve, mi imamo ideal. Človeški rod gre nasproti samomoru. Oni imajo vero v lažnega Boga, ki ga imenujejo Kristusa, ki pridiga dobroto in lepoto.

To je pretresljiva popevka nekega brazilskega ansambla.

Naj mi bo oproščeno. Prepisal sem to iz revije Duhovno življenje, december 1995, šte. 10 z naslovom: „Rock and roll — le glasba?“ Članek je napisal pater dr. Alojzij Kukovica.

Ste prebrali? In ste ga pozorno brali in razmišljali ob njem? Ste imeli ob branju pred očmi našo mladino, svoje otroke?

Vem, da bom s strani nekaterih mladih deležen hude kritike: „Ta ne gre z duhom časa... Je zastarel... Ne razume mladine.“ In še sto kritik več. A to me ne boli. Zaskrbljen sem le za vašo bodočnost, dragi kritiki, ki ste se morda že udomačili v tem „modernem“ času: v „sepultura de Belo Horizonte“. Res, pokopali boste lepe ideale in se morda podali na spolzka pota uživanja in lagodnosti ob mamilih in zabljenih prividih. To me boli. V tej bolečini nisem gledal naše, slovenske mladine; nikakor, ker jo imam še za pošteno. Toda ta živi v okolju, ki jo privlačuje in ji daje slabe zglede. Pot je spolzka; le trdne stopinje bodo obdržale korak in preprečile padec. Naše slovenske organizacije so in naj ostanejo trdna opora vsem; predvsem pa naši mladini, kjer naj črpa čiste ideale, ker nam bo le to garancija, da se v „modernem“ času ne bo izgubila.

Le bežno vidim včasih na televiziji v poltemi mladino, ki v snopih večbarvnih pošastnih luči dvigajo roke, se zvijajo in stopicajo. Ali je to ples: se sprašujem. Ko sem kot emigrant potoval z ladjo iz Marseilla preko Gibraltarja, smo pristali prvič v Afriki, v Dakarju. Oddaljiti se od ladje nismo mogli, ker so tu le polnili

gorivo za plovbo preko oceana, vendar smo stopili na afriška tla. Takoj so nas obkolili črnci in vsiljevali vsemogoče: denarnice, torbice iz kačje kože, ogrlice s „pristinimi“ perlami in vsemogočega. Končno so se združili in zapleskali, prav tako kot danes v „diskih“, le da jih je obsevalo le sonce. Na kolesih so pridrveli štirje policaji, tudi črnci, dva med plesalci aretirali, ostale pa razgnali. Nekateri so pravili, da so plesali neki revolucionarni ples. Torej je imel ples neki pomen.

Začuda: prav tak „ples“ vidim sedaj na ekranu. Kaj vendar pomeni tisto grozno osvetljevanje kričečih zelenih, rdečih, rumenih in modrih luči ob spremljavi kričeče glasbe in strašno razbijanje na tolkala, da gluši sluh. Zdravniško je dokazano, kako škoduje človeškemu čutilom močan ropot in kakšne vplive ima luč na človeški vid, zlasti barva luči, in prav to se danes v teh plesiščih izrablja za draženje živčevja, ki vodi v ponorelost in vznukanje počutnosti. — In oblast? Kako se trudi, da na mestnih ulicah ne bo prevelikega ropota, „ker je to zdravju škodljivo“, mladino pa zastruplja prav s tem in po diskusijah s starši in posebej z mladino končno sklene, da je treba mladini dati svobodo in da je dovoljeno, da so plesišča odprta do določene jutranje ure. Svobod-

na mladina v vseh ozirih. Kaj ni prav tu vzrok tolikim policijskim prestopkom na vseh ravneh? Šola je laična, brez pouka o moralnih vrednotah že od prastaršev navzgor. Kako naj torej starši vzgajajo otroke, če sami nimajo kje vzeti vsaj to, kar je za spodobno življenje potrebno? So katoliške šole; so v farah katehisti, ki se trudijo z mladino, a kaj je to proti tolikemu razbrzdanemu okolju.

Leta 1935 se je vršil v Celju vseslovenski tabor dekliških krožkov in fantovskih odsekov. Tisoči mladine iz vse Slovenije smo nastopali na obsežnem prostoru. Pogled je bil veličasten in navdušenje je prekipevalo v mladih srcih. Pred nami je bila zgrajena tribuna za častne goste. V sredini je sedel ljubljanski, že ostareli knezoškof Anton Bonaventura Jeglič. Proti koncu sporeda se je kot prvi dvignil starček, a pomagala sta mu dva študenta. Živa mi je pred očmi častljiva postava tega škofa: vzravan, bistrega pogleda preko neštevilne množice. Govoril je s prisiljeno močjo in navduševal mladino v njih vsestranskih naporih. Prekinjalo ga je bučno ploskanje. S posebnim poudarkom je škof gromko zaklical: „Satan snuje svojo fronto! Koliko od teh tisočev vas bo ostalo v fronti za Boga?“ Kdo od nas se je takrat zavedal, da bo med nas prišla že čez šest let doba preizkušnje, vojna in komunistična revolucija: satanova fronta? O, da, veliko od tisočev je stopilo na stran satanove fronte. V pravi narodni zavesti so se pridružili Osvobodilni fronti, a se niso zavedali, da se borijo za satana. Zrušila se je fronta, končala morija in mislimo, da smo v svobodi. Orožje je utihnilo, toda satanova fronta je na delu. Ne prihaja nad nas z orožjem. Nad nas prihaja prihuljeno: z glasbo in petjem. Rock and roll ni le „moderna glasba“, pač pa načrtno izpeljana pot proti Bogu in proti vsem verstvom za ustanovitev „novega reda“, kjer Boga ni, kjer bo „raj na zemlji“, ki ga ustanavljajo in bodo zanj skrbeli „RAZSVETLJENCI“, to je najvišja kasta v masoneriji. „Mesto, kjer je Bog, naj zavzame satan!“ To je njih geslo.

Besede knezoškofa Jegliča, velikega Slovenca, ki je neizmerno ljubil mladino in trepetal za njihove ideale ter bil zanj ves razporejen, še danes udarjajo na ušesa: „Satan snuje svojo fronto!“ Bog pošilja preroke narodom ob njih potrebah in preizkušnjah. Nam ga je poslal in slišali smo ga. Ali se zavedamo, da smo

MIHA GASER NA ODRU ŽIVLJENJA

Pogovor zapisal Stane Snoj

Miha Gaser je prav tako kot njegova žena Anka, katero smo bralcem predstavili v prejšnji številki naše revije, poleg poklicnega dela, s katerim je preživel svojo družino, posvetil nešteto ur svojega časa delu za našo skupnost. Se razume, da se je „izživljal“ v stvareh, ki so mu ležale, za katere je imel talent in veselje. Sem lahko štejemo tako njegovo dolgoletno pevsko aktivnost kakor tudi gledališko udejstvovanje kot igralec, scenograf, režiser, včasih pa kar vse troje hkrati. Miha Gaser je bil rojen še v Sloveniji, katero je moral zapustiti leta 1945, ko je bil star devet let. Zato so bila prva vprašanja takšna, da nam je lahko povedal kaj iz svojih let v domovini.

Kje si bil rojen?

Rojen sem bil na Jesenicah, kjer je živela naša družina. Oče je bil zaposlen v tamkajšnji jeklarni. Začel je kot vajenec in končal kot mojster. Udejstvoval se je tudi kot sindikalist in bil kot tak v tesnih stikih z duhovnikom Križmanom, ki se je zanimal za socialna vprašanja. Prek nje ga je tudi oče postal član Družabne pravde. Leta 1938 ga je Slovenska ljudska stranka poslala v Delavsko zbornico v Beograd kot zastopnika za Dravsko banovino. Tam je živel dobro leto sam, potem smo šli za njim tudi mi, mama in otroci. Iz tistega časa se spominjam, kako so se na našem stanovanju v Beogradu

imeli p r e r o k a med seboj, ki še danes kliče: „Satan snuje svojo fronto! Koliko vas bo ostalo v fronti za Boga?“ Naj ta klic ne ostane kot glas vpijočega v puščavi, saj kliče nam, tako kot pred enainšestdesetimi leti, tudi danes. Gre za našo krščansko kulturo, ki jo hoče „novi red“ — masonstvo uničiti! Gre za našo Cerkev in naše zveličanje.

Berite znova članek patra dr. Kukovice v Duhovnem življenju, posebno starši, in preberite ga svojim otrokom, zlasti doraščajoči mladini, ki le izjemoma še prime v roko kako branje. Poučite jo: „Satan snuje svojo fronto!“ Ali bomo ostali brezbrizni in zamahnili z roko: saj to se nas ne tiče?

sestajali vodilni člani SLS, sodelavci dr. Antona Korošca in dr. Mihe Kreka. Spominjam se Joška Krošlja, dr. Janeza Janeža in Pavla Fajdige, ki me je metal pod strop. Meseca novembra 1940. leta se je naša družina vrnila v Slovenijo, a ne več na Jesenice, temveč v Kranj.

Koliko imaš slovenskih šol?

V Sloveniji sem začel hoditi v šolo leta 1941 v Kranju za časa nemške okupacije, zato je bila ta nemška. Leta 1944 je bilo še te konec, ker so jo spremenili v vojaško bolnišnico. V slovensko šolo sem pa hodil samo v begunskih taboriščih, v Lienzu in Spittalu. A tam smo imeli samo zvezek in svinčnik, nobenih drugih šolskih pripomočkov. Začel sem s četrtilim razredom ljudske šole, končal pa s šestim. Potem me je oče poslal v prvi razred obrtniške šole.

Ali se spominjaš svojega odhoda od doma leta 1945?

Bilo je meseca maja, točnega dne se ne spominim. Druge ljudi, med njimi tudi naše znanke, smo videli, da so že bežali. Skozi Kranj so šli tudi Jeseničani: Arneževi, Čopovi, Markeževi. Naš oče pa ni hotel od doma. Zatrjeval je: „Jaz jih bom počakal za mizo. Vem, da me bodo

ubili, mamu zaprli, vas, otroke, bodo pa pustili pri miru.“ Brat Srečko je imel takrat 14 let, Magda 11, jaz pa 9 let. Zvečer sta šla oče in mama k šmarnicam. Po končani pobožnosti, ko sta prišla ven iz cerkve, je oče povedal mami: „V cerkvi med molitvijo sem se premislil. Tudi mi moramo na pot.“ In smo šli od doma precej pozno, ko so partizani že zasedali Ljubljano. Odpeljali smo se s tovarnjakom, zato smo se rešili partizanskega napada na Trzič. Od Trziča do sv. Ane smo se peljali skupaj z nekaterimi člani Narodnega odbora. Pri ljubeljskem tunelu se nam je pokvaril kamion in smo ostali tam, dokler niso odprli predora. Malo pred dravskim mostom, že na koroški strani, nas je prehitel Rupnikov udarni bataljon domobrancev.

Še kakšen spomin iz domovine?

Bilo je že po ustanovitvi gorenjskih domobrancev, verjetno proti koncu leta 1943. Sedel sem v kuhinji za mizo, ko pozvoni hišni zvonec. Grem odpret in zagledam očeta, ki je pripeljal s seboj neke neznance: moža, visokega, s suknjo, ženo, tudi visoko, s plaščem, in dva otroke, malo višja od nas treh, fantka in punčko. Ko sem jim odprl vrata, je vstopil brez besede oče, za njim pa oni štirje tudi brez besed. V kuhinji so potem govorili nemško, a mene je oče takoj poslal spat. Spal sem v isti sobi z očetom in mamu, Srečko in Magda pa v svoji spalnici. Ko sem se zjutraj zbudil, sem zagledal v zakonski postelji ta dva otroke. Ko je prišla v sobo še Magda, smo se začeli obmetavati z blazinami, brez besed, molče. Oče in mama sta odstopila svojo posteljo otrokoma, onadva sta se pa verjetno v kuhinji vso noč pogovarjala s tujcema. Spomin se očetovih besed, ko nam je zabičeval: „O tem, kar ste videli, se ne govori. Gre za naš obstoj. To je bila judovska družina z Madžarske, ki beži pred nacisti na varno, in se ji je nekaj ponesrečilo, da ni mogla naprej.“

Ameriški pilot

To je bilo leta 1944. Oče je bil doma. Pozvoni in v stanovanje pride neznanec visoke postave v nemški oficirski uniformi. Takoj opazim, da je brez pištole, kar se mi je zdelo čudno. Tudi on ni nič pozdravil, ko je prišel v hišo. Prišel pa je k nam v družbi dveh domobrancev, ki sta se zadržala pri vratih v pogovoru z mamu. Mene so spet poslali spat. Drugi dan nam je oče pojasnil: „Ta, v nemški uniformi, je bil ameriški pilot, ki se je rešil iz

Junija — za Alojzijevo proslavo v Slovenski hiši — je Prešernova šola s Pristave v režiji Miha Gaserja pripravila igro „Ukaz rdečega zmaja“. Tudi scenerija je Gaserjeva.

bombnika, sestreljenega na Koroškem. Druge pilote so zajeli partizani, ta pa je pribežal k domobrancem. O tem nikjer niti besedice!“ Pilot je imel s seboj zemljevid Slovenije, ki nam ga je pustil za spomin.

Oče, ustanovitelj domobrancev na Gorenjskem

V naši kuhinji so bili ustanovljeni gorenjski domobranci. Spomnim se tistega deževnega dne, ko sta prišla k nam dva neznanca, za katera sem nedavno zvedel, da sta bila pokojni Peter Bajda iz Mendoze in njegov brat. To je bilo takrat, ko so partizani tudi na Gorenjskem terorizirali in ubijali naše ljudi. Vsi trije so bili mnenja, da je treba proti temu nekaj ukreniti. Na Dolenjskem so že imeli vaške straže, na Gorenjskem pa so bili ljudje brez obrambe. S tem v zvezi se spomnim tudi pogovorov že med vojno in potem v Vetrinju in Lienzu, češ da so se gorenjski domobranci ustanovili na angleško pobudo. Da bi lahko sodelovali z Angleži v primeru njihove invazije skozi Slovenijo in Nemcem preprečili, da bi se utrdili v Karavankah.

Kdaj si igral prvič v življenju?

Moj prvi nastop na odru je bil 2. novembra 1945 v lienškem taborišču. To je bila prva domobranska proslava, ki jo je organiziral Mladinski dom. Tam sem tudi igral, v režiji Rudija Kneza, pri Sneguljčici, kjer sem bil palček Poglavarček.

V opereti Miklavž prihaja sem pa nastopil kot parkelj.

Ali si kdaj tudi recitiral?

Tudi. V Lienzu in Spittalu se je med igrami tudi deklamiralo, ne samo recitiralo. Vadil nas je Rudi Knez. Prvi igralški pouk mi je dal on, za njim so bili pa Argentinci.

Kdaj si pa začutil, da imaš poklic, dar, veselje za oder?

Za oder sem delal v začetku kot pisatelj. Če bi ostal med Argentinci, bi bil danes avtor bogve koliko knjig. Imam npr. v španščini napisano knjigo o komunistični revoluciji pri nas, a od leta 1959 nisem napisal niti vrstice več. Pa je skoraj končana. Pravim od leta 1959, odkar sem prišel iz salezijanskega zavoda, kjer sem preživel prvih deset let v Argentini, ločen od Slovencev in nisem imel priložnosti, da bi govoril slovensko.

Kako si prišel v salezijanski zavod?

Naš oče je zbolel že v taborišču. Veliko je kadil in dobil raka v grlu. Ker ni mogel dobiti zaposlitve v Buenos Airesu, se je z družino preselil v Cordobo, kjer se je mami rodila še najmlajša hčerka Metka. Tam se je oče obrnil na nekega rojaka, urarja Jazbeca, ki ga je seznanil z drugim Slovincem, staronaseljencem. Ta nam je dal na razpolago hišo brez vrat in oken, kjer smo spali na tleh.

Avgusta leta 1948 je bil v Cordobi

posvečen v duhovnika slovenski salezijanec Kavčič. Novo mašo je pel v Buenos Airesu v cerkvi sv. Frančiška Saleškega na cesti Belgrano, kjer smo Slovenci že imeli svojo mašo ob nedeljah. Pri novi maši je pel Gallus. To je bil prvi Gallusov nastop. Salezijanec Kavčič je zvedel za našo družino in nas obiskal v tisti hiši, kjer so bile odeje namesto vrat, na oknih rjuhe, za tla pa shojena zemlja. K nam je prišel prve dni februarja 1949. Zagledal se je vame, ki sem imel 13 let, in vprašal mamo: „Kaj boste pa s tem fantom naredili?“ Mama mu je odgovorila: „Hoče študirati, pa ne bo mogoče, ne moremo. Oče je bolan.“ Umrl je čez eno leto, 28. aprila 1950. Magda še ni služila, le Srečo je dobil delo v tovarni za barve, Alba. Kavčič je mami odgovoril: „Veste kaj, dečko, se zdi, je nadarjen, zato bom poskusil nekaj storiti.“ Ko se je vrnil, je povedal: „Tukaj je zavod Domingo Savio, ki je sicer salezijanski aspirantat za semeniščnike. Jaz sem pristojnim povedal, kakšen je tvoj položaj. Če boš imel poklic, boš ostal, če ne, pa boš šel ven.“ Tako sem se znašel v tem zavodu kot edini Slovenec. Špansko sem znal samo: „Si, no, buenos días, gracias.“ To, kar sem se bil naučil v Spittalu pri gospodu Majhnu. Španščino smo se učili zadnje leto, predno smo odšli v Argentino.

Koliko let si ostal v zavodu?

Deset let. Končal sem filozofijo, potem bi se pa že moral vezati z večnimi obljubami. Nikdar nisem bil na jasnem, ali imam redovniški poklic ali ne. Prosil sem Boga, naj me razsvetli, da se bom pravilno odločil. Takrat sem zbolel in mi noben zdravnik ni znal ugotoviti, kaj mi je. Stalno sem imel 39, 40, 41 stopinj vročine, bolelo pa me ni nič. Nisem mogel delati. To bolezen sem vzel za božje znamenje, da večnih obljub nisem šel delat. 28. januarja 1959 sem zapustil zavod, v katerega sem vstopil marca 1949.

Kavčič me je spravil v zavod rekoč: „Prvo leto boš brezplačno, potem si boš pa moral sam pomagati in si štipendijo zaslužiti.“ In tako je bilo. Bil sem odličnjak in si štipendijo sam zaslužil. Šola v tem zavodu je bila zelo zahtevna, za elito. Če si imel en sam izpit, si šel ven. Izpraševanje je bilo pismeno in vsak dan. Učili smo se latinščino, grščino, itd. Lahko bi govoril devet jezikov, če bi imel dar za to, a ga nisem imel.

Literarno zanimanje in udejstvovanje

V času mojega bivanja v zavodu sem pisal v literarno revijo „Nosotros los muchachos“, ki je izhajala v Cordobi. Podpisoval sem se z dvema psevdonimoma: Raúl Eduardo Rijas in Aloisi Rebol. Prejel sem tudi tri španske literarne nagrade. Leta 1952, še kot gimnazijec, sem prejel nagrado za spis o nekem salezijskem gojencu Raúl Risariu. Drugič za spis o Ceferinu Namuncurá, za katerega se je tedaj začel beatifikacijski postopek. Tretjo nagrado sem pa dobil za spis o velikem katoliškem književniku Menéndezu y Pelayo, ob 100-letnici njegovega rojstva. Ta nagrada je bila razpisana po vseh kolegijih špansko govorečih držav, vključno v Španiji.

V katerih igrah si igral v Argentini?

Prvič sem igral v zavodu leta 1950. Tam so bili znani trije režiserji salezijanci: Andrés Borrás, Julio Peregeau in Eduardo Giorgetti. Igrali smo igre avtorjev kot so: Muñoz Seca, Hermanos Aragón, Calderón de la Barca, Alejandro Casona, itd. Igrali El Gran Teatro del Mundo in La Barca sin Pescador sem najprej igral v španščini, nekaj let zatem pa v slovenščini. Ko sem po desetih letih prišel iz Cordobe v Buenos Aires, sem igral pri Špehu (Hlapci, Sveti plamen, Kralj na Betajnovi, Pohujšanje v dolini šentflorjanski), pri Borštniku (Voda) in pri Willenpartu (Tri skrivnosti starega Wanga). Pri Borštniku sem igral, dokler se nisem začel sam ukvarjati z režijo na Pristavi.

Kot igravec, s katero vlogo si bil najbolj zadovoljen?

Žena pravi, da sem bil najboljši pri Kralju Svetopolku. Največje osebno zadoščenje sem pa imel pri igri v španščini: *Así en la Tierra como en el Cielo*, v vlogi Portugalca, ki je izgnal jezuite. Ko smo z Borštnikom isto igro igrali v slovenščini, sem igral vlogo jezuita.

Kdaj si pa začel z režijo na Pristavi?

Pristavčani so me poznali kot igralca z naših odrov, zato so me večkrat nagovarjali za režijo, a se nisem mogel ogreti. Najprej je bilo težko priti do besedila, do iger, pa tudi ni bilo ne odra ne kulisa. Ko sem se na prigovarjanje kulturnega referenta, gospoda Kinkla, in mladinskih organizacij vdal in sprejel režiranje, smo začeli z igro *Učiteljica* prav zato, ker ni bila zahtevna glede

vsega tega. Igrali smo jo kar v takratni pristavski gostilni. Razen Ivana Kopača, ki je bil vaje odra, vsi drugi, npr. Snežna Batagelj, Pavel Fajdiga, Janez Mežnar, so bili novinci. No, tako smo začeli s teatrom na Pristavi.

Kdaj si pa postal kulturni referent na Pristavi?

V odbor na Pristavi me je povabil Bojan Križ leta 1976, ko je bil France Rant za predsednika. Ko je Rant snubil Križa za svojega naslednika, mu je ta odgovoril: „Če gre Miha Gaser v odbor, prevzamem jaz predsedstvo.“ Prevzel sem mesto kulturnega referenta in ga obdržal 13 let, do leta 1989, do moje bolezni.

Znane so tvoje igre na prostem, na Pristavi, kjer si predstavil skoraj en cel zgodovinski cikel. Katera dela so?

Prva igra na prostem je bila Ziljska ohcet, pisana v ziljskem narečju, ki mi jo je poslal pokojni Vinko Zaletel s Koroške. Igrali smo jo za Slovenski dan na Pristavi. Druga je bila avtorja Petančiča Naša apostola, ki mi jo je poslal Zorko Simčič. Naslednja je bila prevod češkega avtorja Kralj Svetopolk. Sledili sta še Jurij Kozjak in Poslednje ustoličenje koroških vojvod. Ko sem pripravljaval Kmečke upore, sem zbolel. Mišljena je bila vsako leto ena igra za obletnico doma na Pristavi, začenši z zgodovino od leta 800 naprej, ko smo Slovenci zgubili svojo državo. Hotel sem uprizoriti še Matija Gubca, turške vpade v dobi Miklove Zale, potem bi

prišlo leto 1848, pomlad narodov, Prešernov čas, za katerega nisem imel na razpolago nobene igre in bi jo moral še napisati. Imel pa sem že potrebno gradivo zanj. Nato bi prišla igra angleškega avtorja Vojska, za dobo med prvo in drugo svetovno vojno bi bilo treba še kaj poiskati. Potem bi lahko uprizorili Willenpartovo Zadnji krajec (čas med vojno in revolucijo, domobranstvo) in za konec še nekaj v zvezi z begunci in izseljenci. To bi bil ves cikel. Zaradi bolezni sem pa prišel samo do leta 1500, do Kmečkih uporov.

Koliko igralcev je nastopalo pri teh igrah?

Pri vsaki teh iger je nastopilo čez 100 igralcev. Pri Poslednjem ustoličenju pa poleg teh še 120 pevcev in deset članov orkestra. Razen pri Ziljski ohceti, pri vseh drugih igrah je nastopilo tudi od osem do dvanajst konj in dvakrat tudi en osel, ki smo ga najeli v teatru Colón. Te igre na prostem so mi zmeraj povzročale velike skrbi, stres. Ne samo zato, ker so zahtevale veliko priprav, ampak tudi zaradi negotovosti vremena. Saj smo do zadnjega imeli kulise na lepenki, ki bi se v primeru dežja takoj uničile. Ko smo ob obisku ško fa Jenka igrali Poslednje ustoličenje, me je rešil Tone Oblak, ker je naslikal kulise na lesene vezane plošče (šperplato), ki so vzdržale kljub dežju vsaj en dan!

Kdo je bil tvoj scenograf?

Sam, razen pri Ziljski ohceti in pri Poslednjem ustoličenju, kjer je bil Tone Oblak.

27. avgusta 1977: „Namišljeni bolnik“ v režiji Miha Gaserja na Pristavi v Castelarju.

Pristava v Castelarju, 14. maja 1987. „Poslednje ustoličenje“ v režiji Miha Gaserja.

Bil si tudi kulturni referent pri Zedinjeni Sloveniji?

Trikrat, tri dobe. Takrat sem imel na skrbi predvsem Slovenske dneve, ki so bili do tedaj vsi na Pristavi, in letne domobranske proslave v Slovenski hiši.

Kdaj si začel delati skupaj z gospo Anko?

Od začetka, ves čas. Pri Zadnjem ustoličenju, npr. sva skupaj vstavljala pevske vložke, ali pri Gregorčičevem večeru in drugih takšnih večerih in tudi pri spominskih proslavah. Leta 1979 za Pristavski dan smo pripravili proslavo na besedilo Severina Šalija Spev rodni zemlji. Poleg recitatorjev, solistov in zbora, so bile vključene tudi simbolične vaje in slovenske narodne pesmi, ki jih je pel pristavski zbor. Ker je bila proslava tako ugodno sprejeta, sem jo na željo takratnega kulturnega referenta ZS, Frida Beznika, še enkrat pripravil za domobransko proslavo v Slovenski hiši. Za tisto priložnost sem ji še nekaj dodal, nastopili so drugi recitatorji in recitatorke, pele pa Slovenske mladenke. Ob obisku nadško fa Šuštarja smo imeli na Pristavi Župančičevo Dumo, Vlaka in vmes Kunčičeve pesmi. Tudi tu je sodelovala Anka s Komornim zborom. Poleg tega so bile vedno materinske in očetovske proslave, vsako leto otroške igrice, obletnice pristavske Prešernove sole, itd.

Katere otroške igre ste igrali?

Sneguljčica, Pomlad prihaja, Mojca

in Kecek, Ukazi sinjega zmaja, Martin Napuhek. Na Pristavi smo imeli včasih čez 30 prireditev na leto!

Si želiš kakšno posebno igro, da bi jo igral, da bi jo režiral?

Želel sem pripraviti opereto, zarzuelo. Sem že delal na tem. Sem jo mislil prevesti iz španščine. V španščini sem jo igral, kot tudi Scapinove zvijače. Na Pristavi smo pa igrali tudi Namišljenega bolnika.

Imaš rajši drame kot komedije?

Režiram rajši dramo, igram pa rajši komedijo.

Ti si tudi pisal skeče Le ludje?

Le ludje so praktično moji. Ne vsi, ker pesmice so prenašane. Za Lepo Vido npr. sem zvedel, da je bila prevedena v angleščino, nemščino, francoščino, ruščino, italijanščino. Manjkala je samo še „človežanščina“, v katero sem jo jaz prevedel. Inspiracije za vlogo „To bo res“ (Ta-to Bo-res) sem dobil iz dogodkov in oseb v naši skupnosti in jih slikal na način tega argentinskega televizijskega komika.

So bile to kritične pripombe na pojave iz naše skupnosti?

Morda, a ne preveč, ker sem opazil, da nekaterim to ni bilo všeč. V resnici sem se največ norčeval sam iz ebe ali pa iz tistih, za katere sem vedel, da me bodo razumeli.

Kje ste igrali Le ludje?

Največkrat smo nastopali na Mladinskih dnevih, na skupnih ali pa pristavskih. Za vsak nastop sem pripravil drugo besedilo. Nastopali smo na Pristavi, šli smo tudi gostovat v Slovensko vas v Lanús in v ramoški Slomškov dom. Tudi v teh primerih je bilo besedilo vezano na osebe in dom, v katerem smo se predstavili.

Bil si tudi dolga leta član SPZ Galilus. Ali morda še katerega drugega zbora?

V begunskih taboriščih Lienz in

Za 32. slovenski dan na Pristavi: „Poslednje ustoličenje“ v režiji Miha Gaserja.

Ne v Šlezijo!

FRANČIŠKA REJA

(2)

Mama je bila sama doma. Očeta so Italijani obsodili na dosmrtno ječo in ga odpeljali nekam v južno Italijo. Ko je šla mama pred obsodbo prosit zanj, so ji na italijanski oblasti rekli kar na kratko: „Ne bo nič! Tvoj mož je baraba, komunist! Ti greš lahko z njim.“ Ampak moj oče ni bil komunist, bil je orjunaš. Ne vem, kdaj se je ta organizacija začela in kdaj se je končala. Po končani vojni se je oče srečno vrnil domov.

Brat Edi je s svojo družino živel v Radovljici, ki je prišla pod Nemce. Lepe noči so ga ti z družino vred odgnali na vlak, kamor so natrpali tudi druge. Odpeljali so jih v Srbijo in jih izpustili kakor živino. Zdaj si pa pomagajte, kakor veste in znate. Srbi so bili dobri s temi brezdomci, a kaj, ko so bili tudi sami tako revni. Naravno je, da so srbski partizani kaj lahko pridobili te brezdomce v svoje vrste. Ni bilo treba dvakrat reči, da se bodo borili proti osovraženemu Nemcu. Tako je postal moj brat Edi partizan. V neki borbi med partizani in Nemci je bil ubit. V Srbiji čaka vstajenja. Družina

na pa se je po končani vojni vrnila domov.

Jaz sem v Ljubljani na Prosveto vložila prošnjo za učiteljsko službo. Poslali so me v Sovro pri Logatcu. Prav blizu Sovre so Žiri. Tik ob Sovri je bila potegnjena meja med „Italijo“ in „Nemčijo“. V Sovri smo bili pod Italijani, Žirovci so prenašali Nemce.

Eno lahko rečem: „Kadar človek nima ničesar, se kaj lahko preklada iz kraja v kraj. Selitev ne dela nobenih sitnosti. Vse premoženje stlačiš v kovček ali vrečo pa hajdi na pot.“

Tako sem se z družino kaj lahko pripeljala v Sovro. To je vas v ozki dolini. Kolikor se spominjam, je v ozki ravnini ob cesti, po kateri se pride od Logatca do Žiri in še naprej. Cesto spremlja potok in griči na obeh straneh. Ivan Seljak, ded preužitkar, nas je zastonj sprejel pod streho. Šolarjev je bilo malo in pouk smo imeli kar v gostilni pri Jureču. Moja predstojnica je bila pokojna Francka Miklavčičeva. Italijani niso delali sitnosti. Vojaške patrulje so redno raziskovale hoste. Stikali so za partizani. Pri nas so se oglasili le enkrat. Z enim po-

S križa se sklanjaš, Gospod

Anton Nadrah

*S križa se sklanjaš, mi roko podajaš,
vso prebodeno, s krvjo prepojeno,
roko dobrote za revne sirote,
da bi bil dober, kot ti si bil dober.*

*S križa se sklanjaš, srce mi poklanjaš,
vse prebodeno, s krvjo prepojeno,
polno ljubezni, ki zdravi bolezni,
da bi te ljubil, kot ti si me ljubil.*

*S križa se sklanjaš, rešenje naklanjaš,
v boli rojeno, s krvjo pridobljeno,
solze kesanja, objem odpuščanja,
da bi te ljubil in tebi le služil.*

gledom so objeli vso našo revščino in odšli.

Kmalu po prihodu v Sovro je sinček Andrej zbolel na smrt. Dali so dovoljenje, da je prišel zdravnik iz Žirov na mejo ob Sovri, pa ni dognal, kaj je otroku. Ni bilo druge pomoči kot da sva ga z možem odpeljala v Ljubljano. Gostilničar Jureč, plemenita duša, naju je peljal z vozom do Logatca na vlak. Zima je bila taka, da je vse škripalo. Cvetka je ostala pri Seljakovi mlaadi družini.

V otroški bolnišnici v Ljubljani so zdravniki rekli: „Vidimo, da je otrok zelo bolan, kaj mu je, pa ne moremo reči!“ Sprejeli so ga v bolnišnico. Po mnogih poizkusih so mu sle-

dnjič s transfuzijo krvi rešili življenje. Ko je mož vprašal, kakšno bolezen je otrok imel, so mu rekli: „Tudi če vam povemo, ne boste razumeli.“

Jaz sem ostala nekaj dni pri mami in sem tudi zbolela. Tifus. Prepričana sem, da se za to bolezen lahko zahvalim tistim umazanim tlem, na katerih smo prenočili pod Gorganci. Mislila sem tudi: „Ah, če bi Andrejček ne bil tako na smrt bolan, bi jaz premagala bolezen in ne bolezen mene. Žalost in skrb za sina me je oslabil.“ (Zdaj vem, kako boli starše otrokova smrt.)

Odpeljali so me v ljubljansko bolnišnico in uboga mama je hodila od ene bolnišnice do druge.

Spital sem bil ves čas pri otroškem zboru, ki ga je vodil Rudi Knez. V zavodu v Córdoba sem bil v deškem zboru Domingo Savio. Ko sem prišel iz zavoda, sem bil eno leto pri ramoškem cerkvenem zboru. Pri Gallusu sem pa pel točno 29 let. Istočasno sem bil tudi od začetka do konca pri Komornem zboru in dve ali pa tri leta pri fantovskem zboru, ki ga je vodil Jože Malovrh.

In tvoja služba?

Ko sem šel iz zavoda in prišel v slovensko skupnost v Buenos Aires, sem

si moral poiskati službo. Prav študij psihologije v zavodu mi je omogočil, da sem se lahko zaposlil kot šef personala v tovarnah Ciudadela in Bossi, nazadnje pa v slovenskem podjetju Zupan. Tudi to službo sem moral zaradi bolezni predčasno zapustiti.

Bi rad ob koncu izrazil kakšno posebno misel, željo?

Da, v zvezi z mojim režiranjem. Tega posla sem se bolj lotil zaradi sile razmer, da se nekaj naredi, kot pa iz kakšne osebne poklicanosti za režijo, da bi dose-

gal vrhunske stvaritve. Bolj sem bil vesel, če sem mogel med igralci imeti več novih, mladih, ki še nikdar niso nastopili, kot pa same izkušene.

Beseda ob koncu

Po vsem, kar smo zvedeli iz tega pogovora, in po branju intervjuja z ženo Anko v prejšnji številki DŽ, bralci lahko zaslutijo, kakšen je bil delež zakoncev Gaser pri razgibanem kulturnem udejstvovanju naše skupnosti, zaradi katerega je bilo življenje v njej intenzivnejše, lepše in prijetnejše.

Vtisi z mojega potovanja po Poljski in Ukrajini

s. Cecilija Rode

Poljska, dežela gostoljubnih ljudi! Kakšni sprejemi! Že na letališču s šopkom lepih rož! Potem, ko prideš v hišo, te pozdravijo, po stari navadi, s hlebom svežega kruha in s soljo v mali posodici. Prvikrat sem se znašla v zadregi, kaj naj storim. Zdaj že vem, da se kruh poljubi, isto (od daleč) sol, potem jih pa vzamejo, da sem praznih rok. Kajti pride pozdrav z lepimi rožami in potem petje. Tokrat je bil pravi koncert: sestre so pele večglasno ob spremljavi različnih instrumentov. Ker vedo, da ljubim petje, zapojejo zelo lepe, živahne pesmi. Še po slovensko so zapele eno!

V vsakem domu, ki ga obiščemo, kjer delajo sestre med ubogimi, se ponovijo pozdravi, petje, cvetje, darila... Kjer delajo sestre z mladino in otroki, že čakajo prihod gosta, navadno pred cerkvijo ali pred domom. V eni vasi so čakali šolski otroci, odrasla dekleta in „Gospe krščanske ljubezni“ ter kaplan. Vsak ima že pripravljen svoj pozdravni govor. Otroci so zelo zanimivi: gledajo sestro, da jim pomaga iz zadrege, če si dobro ne zapomnijo. Mladi kaplan je spraševal sestro, kako naj pozdravi „gosta iz Pariza“?

Videla sem, da je bil malo v zadregi, a je šlo!

Poljska ima lepe cerkve, lepo okrašene in dobro vzdrževane. V Limanovi je bilo nekaj posebnega. Veliko deklic, lepo uniformiranih, je čakalo v dveh vrstah pred baziliko Žalostne Matere Božje. Vsi skupaj smo šli v dolgo cerkev, kjer so nas čakali dekan in osem mladih kaplanov. Podoba Marije je zakrita, le ob slovesnostih jo odkrijejo. Mladi fantje so zaigrali napiščali posebno melodijo, ki spremlja počasno odkrivanje Marijine podobe. Ravno tako sem videla in slišala v Čenstohovi. Potem smo pozdravili Marijo, vsi na kolenih; mladeniči so zaigrali na zvončke prav lepo melodijo. Ti zvončki (kot jih nosijo krave v Alpah) so uglašeni v različnih tonih, tako da mora vsak dobro vedeti, kdaj je treba zavrteti svoj zvonec. Zanimivost, ki sem jo prvič videla in slišala v poljskih hribih.

V kraju Limanova imajo sestre verouk v šolah in skupino, zelo dinamično. Gospe krščanske ljubezni, ki se posvečajo ubogim in osamelim starejšim osebam, pomagajo tudi družinam, ki so v tistih krajih še številčne.

13. julija 1996 je bil krščen v Mendози MATJAŽ ANDREJ NEMANIČ, sin Milana in Rezke roj. Novak.

V drugi gorski vasi so nas pozdravili domačini — moški in ženske — z močnim petjem, da se je slišalo daleč po dolini. V tej vasi rastejo poklici. V zadnjih letih je vstopilo samo v našo družbo dvajset deklet. Iz ene družine kar tri. Župnik nas je pozdravil tako, da je izpostavil Najsvetejše; deklice pa po latinsko! Povsod, kamor pridemo na obisk, je že miza pogrnjena in polna dobrot. Med enim in drugim obiskom je včasih malo časa, pa je treba vsaj poskusiti dobrote, ki so jih sestre tako skrbno pripravile.

Pojdimo v Ukrajino. Od provincialnega doma (v Krakovu) do Storožinca v Ukrajini je 700 km. Na potovanju je treba prenočiti, zato smo se ustavili malo pred poljsko-ukrajinsko mejo, kjer imamo dom za umobolne. Zgodaj zjutraj smo nadaljevali pot, bilo nas je več: dva duhovnika in štiri sestre. Na meji smo imeli srečo, samo pol ure smo čakali.

Ukrajina! Naš ata je bil tu na fronti v prvi svetovni vojni. Spomnim se, kako je pripovedoval, koliko rožnih vencev je zmolil, ko je bil na straži. Tu je bil ranjen — in končno je bil tu nekje v ruskem ujetništvu. Kje? Bog ve!

Najprej smo šli do Lvova, kjer so imele poljske sestre v prejšnjem stoletju provincialno hišo. Do druge svetovne vojne je bil velik del zahodne Ukrajine poljski (Galicija). Lepa katedrala v Lvovu je bila odprta — menda edina katoliška cerkev v mestu — za turiste. Pa je bilo notri precej ljudi, ki so molili.

Iskali smo stavbo, kjer je bila nekoč provincialna hiša. Naslov smo zvedeli od starejših sester, ki so to delale do leta 1948. Po spraševanju smo našli veliko poslopje, ki ima tudi cerkev, in čudovito, visoko v zidu v vdolbini kip sv. Vincencija. Zdaj je v teh prostorih vojaška šola. Blizu te ulice, ki se imenuje Krivonos, so bili dominikanci; vidijo se kupole velike cerkve. Sploh je bilo v tistem delu mesta več redovnih hiš: karmeličanke, klarise, bernardinci, salezijanci. A to je preteklost! Morda se bodo vrnil časi, ko bo mesto zopet zadihalo po krščansko! Cerkev sv. Antona je bila pa kar čudežno obvarovana, niso je oskrunili.

Nadaljujemo pot med zapuščenimi polji; črna, rodovitna zemlja čaka, da jo bodo spet obdelovali. Ljudje, ki so delali v kolhozih, nimajo nič ali le malo svoje zemlje, toliko da pridelajo malo krompirja, ki je njihova glavna hrana. Nimajo orodja, le kako motiko ali lopato. Od daleč se vidi, da so v zadrugah vsi stroji

zarjavili; jih ne rabijo več, so pokvarjeni. Dežela, ki je bila žitnica Rusije, strada, imajo le toliko, da se preživijo. Da zopet začnejo obdelovati to rodovitno zemljo, jo morajo vrniti ljudem. A manjka vsega...

Pridemo do mesteca Storožinec, kjer lazaristi delajo že tri leta. Imajo velik delokrog, deset vasi s cerkvicami, ki so jih že kar obnovili. Sestre (tri) so v tem kraju le eno leto. Prej so bile blizu Černobila, a zaradi zdravja niso mogle tam ostati. Imajo svojo ukrajinsko hišico, lepo preurejeno, da lahko stanujejo: uredile so sanitarne prostore in vodovod, vrt je lepo obdelan, tako da je kar prijetno.

Obiskale smo več vasi, cerkvic.

Povsod so nas lepo pozdravili — s petjem in cvetjem. V cerkvah je največ starejših žensk in otrok. V eni vasi smo bili na nedeljo: kako so bili vsi lepo oblečeni!

Cerkev, kjer stanujejo lazaristi, ima zanimivo zgodbo. Kot vse druge v Storožincu je bila tudi ta podržavljena: služila je za dvorano, za zборе in poliharmonijo. Malo pred padcem komunizma so to cerkvico lepo obnovili, prepleskali in preslikali z glasbenimi instrumenti. Leta 1989 je pobožna ženica smatrala, da je prišel čas, da cerkev vrnejo. Obrnila se je na občinski urad in to zaprosila. Hodila je vsak dan, tam sedela in čakala na odgovor. Ko so je bili že siti, so ji rekli: pišite

v Vatikan. Zbrala je več podpisov in pisala. V tistih dneh je bil Gorbačov pri papežu. Potem so ji še rekli: pišite Gorbačovu v Moskvo. Spet je zbrala več podpisov in pisala predsedniku. Prišlo je do tega, da cerkev vrnejo, a občina je zahtevala, da plačajo stroške popravila. Kje naj dobijo denar? Ženica se obrne na Gorbačova. Kmalu pridem telegram iz Moskve z ukazom: Vrnite cerkev brezplačno!

Ta resnična zgodba je ena od mnogih. Ljudje so mnogo žrtvovali, nekateri so izpostavljali življenje, da so ostali zvesti.

V nebeško kraljestvo se ne pride brez boja, samo pogumni ga dosežejo. Bodi mo med njimi!

Trg Republika Slovenija v San Martinu

29. junija je bil pomemben praznik za mesto San Martín in še posebej za slovensko skupnost iz okraja. Občina je uradno imenovala in otvorila Trg (Plazoleta) Republika Slovenija, ki se nahaja na križišču cest Avda. Pte. Perón in Congreso.

Mestni svetnik Germán Švagelj, slovenskega pokolenja, je meseca aprila predlagal odboru Doma, naj zaprosi Mestni svet občine San Martín za imenovanje ulice Republika Slovenija. Mestni svet je predlog odobril in določil kraj in datum imenovanja. Arh. Marjan Eiletz je izdelal načrt za spomenik, ki je v obliki slovenskega znamenja. Na njem so vzdani slovenski, argentinski, grb mesta San Martín in podoba Marije Pomagaj (delo kiparja Ahčina). Gradnjo je zavzeto vodil Janez Marinček.

V mrzlem sončnem dopoldnevu smo se zbrali v lepem številu na trgu. Proslave so se udeležili vidni predstavniki argentinskega in slovenskega družbeno-političnega življenja: tajnik občine José de Luca (zastopal župana Libonattija), Germán Švagelj, veleposlanik dr. Janez Žgajnar in soproga, častni konzul Herman Zupan,

predsednik in podpredsednik Zedinjene Slovenije Marijan Loboda in Lojze Rezelj, predsednik Doma San Martín Andrej Peršuh, zastopniki slovenskih domov, delegacija policije in gasilcev. Kar iz šole so prihiteli tudi vsi otroci in učiteljice Rožmanovega tečaja, ki so navdušeno mahali z argentinskimi in slovenskimi zastavami.

Ob spremljavi občinske godbe smo s spoštovanjem zapeli argentinsko in slovensko himno. Župnik Jože Guštin je blagoslovil spomenik, zmolil v obeh jezikih in prosil lujansko in brezjansko Marijo za varstvo. Pozdravil nas je G. Švagelj in izročil veleposlaniku dr. Žgajnarju grb mesta San Martín. Slavnostni govornik Lojze Rezelj je jedrnat orisal slovensko skupnost. Nato so spomenik odkrili dr. Žgajnar, G. Švagelj in J. de Luca. V soncu se je zasvetil bronasti grb in pod njim napis: „El pueblo y la comunidad eslovena de San Martín a la República de Eslovenia en el 5º aniversario de su independencia.“

Po uradnem delu so se pomaknili v Dom, kjer smo ob lepo pripravljenih mizah postregli gostom z domačimi je-

dili. Pevski zbor je pod vodstvom Lučke Marinček Kaste-lic občuten zapel Guastavino En los surcos del amor, ter narodni Kje so tiste stezice

in Preljubo veselje.

Vsi Slovenci iz San Martina smo ponosni, da je ime naše predrage Slovenije umeščeno tudi v našem okraju.

16. marca 1996 sta se v Mendozi poročila
CECILIJA BAJUK in MARTIN BAJDA. Čestitamo!

+ ODŠLI SO +

Urška Ašič Bevk

11. julija je umrla Uršula Ašič iz San Miguela.

Rodila se je v Brestanici 14. oktobra leta 1904.

Po poklicu je bila šivilja, delo, ki je opravljala z veliko ljubeznijo skoraj do zadnjega dne njenega življenja.

Leta 1937 se je poročila v Koprivnici z Ivanom Bevkom, ki je bil cerkovnik in organist v tej fari in pozneje organist na Raki na Dolenjskem in v Kočevju. Po drugi svetovni vojni, ob odhodu moža v begunstvo, je prevzela cerkveniško mesto.

V Argentino je prišla s sinom Milanom leta 1954. Zbrana družina si je ustanovila sedanji dom v San Miguelu leta 1963.

Izredno je ljubila naravo, zato je na domačem vrtu gojila razne cvetlice in rastline, a nad vse sta ji bile podpora za zdravo in krščansko življenje trdna vera in zaupna molitev.

Marija Balantič Jan

V Slovenski vasi je 5. avgusta umrla ga. Marija Jan. Rojena je bila 6. avgusta 1912 v kmečki družini v Kamniku. Leta 1943 se je poročila z Maksom Janom iz Gorij pri Bledu, ki je bil zaposlen v Delavski zbornici v Ljubljani. V srečnem zakonu so se jima rodili otroci Ciril, Irena in Marija Martina. Ob koncu vojne se je mož umaknil pred partizani na Koroško, žena, ki je pričakovala

drugega otroka, pa je ostala v Sloveniji. Šele leta 1954 je lahko prišla z otrokoma k možu v Argentino, kjer je bila rojena najmlajša hčerka. Dom so si ustanovili v Slovenski vasi. Mož je bil vnet javni delavec v slovenski skupnosti. Deloval je pri Družavnih pravi, bil med ustanovitelji Sloge in v odboru Društva Slovenska vas.

Ernest Podboj

Rodil se je 11. januarja 1907 v Žužemberku na Dolenjskem. Kot otrok je veliko prestal, ker mu je mama umrla, ko je bil star pet let in je ostal samemu sebi prepuščen, ko je oče odšel v prvo svetovno vojno. Ko se je oče vrnil, se je kmalu znova poročil; tako je dobil mačeho, ki jo je imel zelo rad, in je bila dobra z njim. Ko je zrastle, se je izučil za ključavničarja.

Med vojno in oupacijo je

pristopil k domobrancem. Po vojni se je umaknil na Koroško. Bil je v Lienzu in nato v slovenskem taborišču Peggez. 21. avgusta 1947 je odplul z ladjo v Venezuelo. 1. junija 1950 je prišel v Argentino in se nastanil v Lomas del Mirador. Že starejši se je poročil z go. Julko Kobal ustanovil družino, v kateri sta se jima rodili dve hčeri: Ernestina in Lučka. Nepotešljivo hrepenenje po rojstni zemlji in ljubezen do domačega kraja in ljudi sta ga spremljala vse do konca zdomskega življenja. Svojem je zapustil neprecenljiv zaklad spominov in pripovedi preprostega Žužemberčana.

Umrli je 7. avgusta 1996. Pokopan je na pokopališču v San Justu.

Peter Rant

Pred devetimi leti ga je zadela prvič možganska kap, zaradi katere je napol ohromel. Letos je konec maja utrpel še drugo, od katere se ni več odpomogel. Vsa ta leta je živel kot da bi mu bila podarjena. Počasi in skoro nevidno se je pripravljaval na slovo.

Rodil se je leta 1928 v Kranju kot tretji sin Jankota in Marije Gogala, ki sta imela po vsej Gorenjski znano veletrgovino in sta umrla med nami v zdomstvu pred več kot 35 leti.

Od zgodnje mladosti je rad pel, smučal, plesal, igral na klavir ali harmoniko in potoval. Ko je z dvajsetimi leti prišel s starši v Argentino, se je uprl nasvetu, da bi se družina razdelila in bi šli na javna dela ali za služkinje. Zato je bil eden izmed prvih, ki je

nadaljeval in nehal univerzitetne študije. Že po poroki z Regino Lesarjevo je naredil še doktorat iz ekon. ved. Dosegel je visoka mesta pri znanih tvrdkah kot Bunge & Born in Cargill, potem pa je šel na svoje. Pri tem je veliko zaslužil, a zaradi svoje poštenosti in zaupanja v ljudi tudi veliko zgubil. Toda zanj je bila najbolj važna njegova številna družina, žena in otroci, nato pa še vnuki s snahinjami in zeti. Nikdar ni dvomil v izbiri med več časa z družino ali več zaslužka.

Ob poročnem potovanju v Bariloče l. 1955 se je navdušil za argentinski jug. Vsako leto je hodil tja na počitnice in nekaj let tudi deloval v Zapali, kjer si je kupil in uredil lepo kmetijico ob reki Covunco. Kapelica, ki jo je zgradil na ličnem hribčku, se je zdaj spremenila v romarsko cerkev san-nikolaške Marije.

Bil je mož vere, predvsem pa izrednega upanja. Veliko je sanjal o domovini, vendar nikoli ni hotel niti omenjati kake vrnitve. 9. avgusta je po hudem trpljenju odšel v večno domovino.

Jakob Hrastnik

11. avgusta je umrl Jakob Hrastnik. Rojen je bil 18. julija 1920 v vasi Velike Grahovše, fara sv. Rupert nad Laškimi v mariborski škofiji v kmečki družini. Imel je dva brata in dve sestre. Med okupacijo je bil mobiliziran v nemško vojsko, bil zajet od Angležev in nato pristopil k domobrancem. Ob koncu vojne se je umaknil iz domovine in bil v italijanskih begunskih taboriščih. V taborišču Riccione se je 21. junija 1947 poročil z Rezko Aškerc z Globokega pri Rimskih

IZ NAŠE KRONIKE

Slovensko planinsko društvo v Bariločah je imelo letni Občni zbor 22. junija; v odboru so: predsednik Matjaž Jerman, podpredsednik Andrej Duh, tajnik Milan Magister ml., namestnica Milena Razinger, blagajnik Marjan Grohar, namestnik Marjan Mavrič, odborniki: Dani

toplicah, ki se je z Jožetom Melaherjem, sestrično Angelo Knez in Adelo Cesar rešila iz Slovenije, že zasedene od partizanov. V Argentino sta se vselila leta 1948, dom si postavila v Lomas del Mirador, zaposlil pa se je v Tintoreriji Morón. Gospa Rezka je desetletja pela pri cerkvenem zboru v Slomškovem domu.

Pavšer, Blaž Razinger ml., Boris Kambič, Martin Jerman, namestnici: Alenka in Miki Arnšek.

Na sestanku Zveze ženamat v San Martinu je junija govoril dr. Jure Rode o škofu dr. Gregoriju Rožmanu.

V Mendoza so rojaki obhajali 5. obletnico slovenske države na trgu „República de Eslovenia“ v nedeljo 23. junija; dopoldne je bila maša v Slovenskem domu, popoldne pa prireditev na trgu RS: po petju argentinske in slovenske himne je prof. Majda Nemanič podala v nagovoru potek slovenske zgodovine in opis kulture, učenci slovenske šole v narodnih nošah pa so zaplesali pod vodstvom Angelce Bajda folklorni ples; na voljo so bile slovenske jedi, ročna dela z narodnimi motivi

in turistične informacije o Sloveniji. - Šolska prireditev na čast svetih bratov Cirila in Metoda je bila v nedeljo 7. julija z deklamacijami in petjem; o argentinski osamosvojitvi je govoril prof. José Luis Giordano in omenjal tudi slovensko osamosvojitvev.

Občni zbor Društva Slovencev v Mendoza je bil v nedeljo 30. junija v Slovenskem domu; v novem odboru so: predsednik Davorin Hirschegger, podpredsednika inž. Jože Šmon in Jernej Bajda, blagajničarka Darinka Žumer, tajnica Ani Grintal Hirschegger, kulturni referent Miha Bajda, gospodarja Jože Štirn in Dani Žumer; odborniki: arh. Božidar Bajuk, inž. agr. Marko Bajuk, Tončka Šmon in Janez Štirn; za planinski odsek inž. Marjan Bajda; stal-

ni član odbora župnik Jože Horn; mladinski referent inž. Jože Šmon; nadzorni odbor: Marko Milač, Peter Slovša in Jože Kralj; razsodišče: Luka Grintal in Ernest Hirschegger.

Mladinski pevski zbor San Justo je v okviru praznovanja svoje 25-letnice priredil koncert v Slovenski hiši v soboto 13. julija; v 1. delu sporeda so peli glasbena dela: Permultus liceat cuculus (Jakob Gallus), Quam gallina (Gallus), Natus es nobis (Gallus), In odpusti (iz očenaša v Črni maši T. Debeljaka, uglasbil Ivan Vombergar, prva izvedba); Sicut locutus est (Bach, Magnificat); For unto us a child is born (Haendel, Mesija); And the glory (Haendel, Mesija); v 2. delu: Planinska roža (G. Ipa-vec; moški zbor); Juhe, pojdamo v Škofce (P. Kernjak; moški

REŽISER
MAKS BORŠTNIK

Igralec in režiser Maks Borštnik, ki je ob 5. obletnici Republike Slovenije prejel odličje krovnega društva Zedinjena Slovenija, je kot vodja Slovenskega gledališča Buenos Aires režiral na odru Slovenske hiše v Buenos Airesu naslednja dramska dela: l. 1964: Naša kri (Finžgar) in Viharji v dušah (Enric Basari, prev. R. Jurčec); l. 1966: Za narodov blagor (Cankar) in Tri modrosti starega Wanga (H. Gheon-N. Kuret); l. 1967: Martin Krpan (Joža Vombergar); l. 1970: Triglavsko rožo (Mirko Kunčič); l. 1973: Voda (Joža Vombergar);

l. 1975: Kralj na Betajnovi (Cankar) in Slovenski božič (Matija Tomc; z Gallusom, predstava tudi v San Justu); l. 1976: Tartuffe (Moliere); l. 1977: Vnukinja (Marjan Wilenpart); 1978: Sen kresne noči (Shakespeare-Župančič); l. 1979: Pet šaljivih enodejank (Willenpart, Vombergar, Debeljak); l. 1980: Veliki oder sveta (Calderón de la Barca-J. Moder); l. 1981: Žlahtni meščan (Moliere-Vidmar); l. 1981: Preiskava (Diego Fabbri-B. Rozman, predstavi tudi v Slovenski vasi in v Slomškovem domu); l. 1982: Lepa Vida (Cankar); l.

1983: Romeo in Julija (Shakespeare-Župančič, predstavi tudi v San Justu in v Slovenski vasi); l. 1985: Namišljeni bolnik (Moliere-Vidmar, predstave tudi v San Justu, Mendoza, Slomškovem domu, Slovenski vasi, San Martinu in Carapachayu); l. 1988: Martin Krpan (J. Vombergar); l. 1989: Figole Fagole (L. Suhodolčan); l. 1990: Antigona (Sofokles-Albreht); l. 1992: Naša kri (Finžgar, tudi v Ramos Mejiji); l. 1994: Divji lovec (Finžgar, tudi v Lanusu); l. 1995: Veriga (Finžgar); l. 1996: Česnjevi vrt (Čehov-Vidmar).

zbor); Gorenjska zdravica (narodna, prir. Hubad); Nocoj pa, oh nocoj (Venturini); Zdravica (narodna, prir. Pavčič); Večerni zvon (A. Karpowisch); Swing low (črnska duhovna); Sheanandoh (J. Erb); Póngale por las hileras (J. Valesi), Carnavallito quebradeño (Rosaenz); zborovodkinja: Andrejka Selan Vombergar; scena Tone Oblak; luči: Bogdan Magister; ustanovitelj in dolgoletnemu zborovodju Andreju Selanu in sedanji zborovodkinji ter zboru so čestitali delegat Jože Škerbec, predsednik ZS Marjan Loboda in veleposlanik RS dr. Janez Žgajnar; zbor je ob tej priložnosti izdal lično brošuro o svojem dosežanju 25-letnem delovanju.

Praznovanje 44-letnice Društva Slovenska vas je bilo v nedeljo 28. julija: ob 9. uri je v cerkvi Marije Kraljice delegat Jože Škerbec s somaševalcem superiorjem Janezom Petkom CM maševal za rajne in žive člane društva; pel je mešani zbor pod vodstvom Francija Pavliča CM; skupno kosilo je bilo v Hladnikovem domu; kulturni program ob 16. je napovedovala Mimi Bokalič; pozdravne besede je spregovoril predsednik društva SV Vinko Glinšek, slavnostni govornik je bil predsednik ZS Marjan Loboda, navzoče pa je tudi pozdravil veleposlanik RS dr. Janez Žgajnar; odsko predstavo Cankarjevega Kuranta v dramatski priredbi Beline so v režiji Mirjam Goljevšček uprizorili Andrejka Barle, Lojzka Mehle, Rotija Grbec, Marjanca Urbančič, Aleks Barle, Marko Pallota, Marko Kocjančič, Bernard Grbec, Joško Mehle, Gabrijel Urbančič, Tomaž Sušnik in Martin Sušnik; prizorišče sta pripravila Damjan Berčič in David Rot, luči je urejal Toni Cerar, zvočne efekte pa Fede Cerar.

UVOŽENO IZ SLOVENIJE

- Ne delajte novih neumnosti! Imamo še veliko zalogo starih.
- Kadar se naši bojujejo z našimi, navadno zmagujejo njihovi.
- Volite najslabšega, da pozneje ne boste razočarani.
- Nezmožni so zmožni vsega.
- Napravite mi to deželo spet evropsko!
- Na prvih svobodnih volitvah smo lahko izbirali med komunisti in bivšimi komunisti.
- Ali ni žalostno: Vse življenje se je hvalil, da je revolucionar, zdaj pa se spreneveda, da pri nas revolucije sploh ni bilo.
- Kako bo tovariš Kučan pisal spomine, ko pa je pozabil, kaj je počel v preteklosti?
- Bil sem kolaboracionist — petinštirideset let sem kolaboriral s komunisti.
- Kdor je bil včeraj spredaj, upravičeno pričakuje in zahteva, da je danes zgoraj.

malo za šalo

Možnosti — „Nekoč smo se odpeljali tja, kjer je bilo kaj videti?“
„Pa danes?“
„Danes se vozimo tja, kjer je mogoče najti parkirni prostor.“

Neumni — „In kdo je v vašem razredu najbolj pameten?“ vpraša stric malega nečaka.
„Nihče, naš učitelj pravi, da je v našem razredu eden bolj neumen od drugega.“

Odsotnost — Janko pride po dolgi bolezni spet v šolo. „Koliko časa si manjkal?“ ga vpraša učitelj.
„Od tridesetletne vojne“, pove Janko.

Čudaki — Veseli Jaka pravi prikupnemu dekletu na hišni zabavi: „Pomisli, kako smolo imam. Malo prej sem rekel tistemu debeluhu tam, da je hišna gospodinja kot ptičje strašilo. In potem se izkaže, da je to njen mož.“
„A tako, in kaj ti je potem rekel moj oče?“

Šola — Učitelj vpraša Nikota: „Ali veš povedati, kako visoka je pravzaprav naša šola?“

„Meter petdeset.“
„Zakaj samo toliko?“
„Zato, ker jo imam čez glavo!“

Teža — Žena stopi s tehtnice.
„No,“ pripomni mož, „najbrž bo kak kilogram preveč.“
„Ne, moja teža je čisto normalna, samo kakšen centimeter bi morala imeti več po tabeli, ki je na tehtnici.“

Pretiravanje — „Gospodična Anka, vsak dan ste lepši!“
„Oh, pretiravate.“
„No, prav: vsak drugi dan!“

Bolnik — Zdravnik preišče bolnega samostanskega brata in nato pomirjajoče pravi opatu: „Nič hudega ni. Čez štirinajst dni bo že spet na kolenih.“

Vreme — „Zakaj ste pri napovedi vremena napovedali močan naliv? Na satelitskih posnetkih ni videti nobenega oblaka,“ pravi asistent meteorologu.

„Čisto preprosto,“ pravi ta, „jaz sem pozabil doma dežnik, moja žena je včeraj čistila okna, moja hči pa je šla na izlet.“

KJE JE KAJ

Emigracija in politika - Božidar Fink	225
Hudič in belcebub - Marko Kremžar	227
Je škof Rožman doživel fatimski čudež? - Alojz Rebula	229
Izdani bataljoni - Jože krivec	230
Praznik naše vere - Pismo Slov. škofovske konference	232
Papež in več resnic - Anton Stres	233
Po papeževem tridnevju - Alojz Rebula	234
Duhovne razsežnosti papeževega obiska - Rafko Valenčič	235
Kdo se boji neodvisnega sodstva? - Anton Stres	236
Vatikan: mesto, država in Apostolski sedež	237
Slomšek in naš čas - Stanko Janežič	239
Odgovor s križa - Anton Nadrah	239
Povišanje svetega križa 15. september: Mati žalostna	240
Verujem - Alojz Rebula	241
Lisztove maše - Edo Škulj	243
Simpozij o Svetem pismu v Ljubljani	244
„Se je čas...!“ - Nadislava Laharnar	245
„Satan snuje svojo fronto!“ - Rudolf Hirschegger	246
Miha Gaser na odru življenja - Stane Snaj	247
Ne v Šlezijo! - Frančiška Reja	251
S križa se sklanjaš, Gospod - Anton Nadrah	251
Vtisi z mojega potovanja... - s. Cecilija Rode	252
Trg Republika Slovenija v San Martinu	253
Odšli so	254
Iz naše kronike	233, 255
Režiser Maks Borštnik	255

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVija

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo.

Urednik: Jože Škerbec - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Tehnični urednik: Stane Snaj - Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877 - Stavljeno, oblikovanje in tisk: Talleres Graficos VILKO S.R.L.: EE. UU. 425 - (1101) Buenos Aires, Argentina - Telefax: (54-1) 307-1044 / 362-7215

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Rado Krevs, 75 Trowell Ave. Toronto M6M - 1L5 Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzu-ta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1996: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod US\$ 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebni) ček na ime: José Škerbec, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

24. februarja 1996. Slovenski planinci iz Bariloč in skupina članov Planinskega društva Celje s „triglavskim župnikom“ Francetom Urbanjko na vrhu gore Cerro Capilla.

26. maja 1996. Župnik Branko Jan blagoslavlja nove društvene prostore Slovenskega planinskega društva v Bariločah.

Blaž Razinger in njegova žena Minka odpirata nove prostore za šolo Slovenskega šolskega tečaja Jakob Aljaž v Bariločah.

Sobota, 13. julija. Jubilejni koncert Mladinskega pevskega zbora San Justo v Slovenski hiši. Ob 25-letnici obstoja in pevskih nastopov.
Foto: Marko Vombergar

Moški zbor Mladinskega pevskega zbora San Justo pod vodstvom Andrejke Selan Vombergar na jubilejnim koncertu.

Andrej Selan, ustanovitelj in dolgoletni pevovodja Mladinskega pevskega zbora San Justo in sedanja dirigentka, njegova hčerka Andrejka, ob koncu koncerta.

Petek, 9. avgusta. Koncert duhovne glasbe pod okriljem Slovenske kulturne akcije v cerkvi Marije Pomagaj. Poje bariton Marko Fink.

Koncert duhovne glasbe v Slovenski hiši. Poje sopran Veronika Fink z orgelsko spremljavo prof. Ivana Vombergarja

Marko, Bernarda in Veronika Fink so ob koncu koncerta želi buren aplavz skupaj s prof. Ivanom Vombergarjem, ki jih je spremljal na orglah.

11. avgusta 1996. Igra Glavni dobiček na 26. mladinskem dnevu Slomškovem domu. Foto: Marko Vombergar

Nastopajoči v igri Glavni dobiček z režiserjem Stankom Jerebičem in scenografom Stanetom Snojem.

Režiserju Stanku Jerebiču šopek nageljnov v priznanje in zahvalo ob koncu igre.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovana. Director: José Skerbec
 Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 90-877
 Composición, Armado e impresión: Talleres Gráficos VILKO S.R.L. - Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires - Argentina